

086540770

101 KØBENHAVNS
KOMMUNES
BIBLIOTEKER

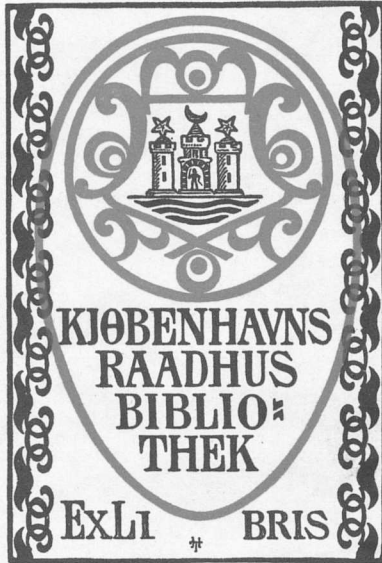

99.4 Bernstorff, A.P. Be

RHB

99.4 Cc

Bd. 2

99.4 Bernsloff, A.P.

120

BERNSTORFFS
EFTERMÆLE.
G R E V
A. P. BERNSTORFFS
EFTERMÆLE.

A N D E N D E L .

BERNSTORFFS
EFTERMÆLE.

S A M L I N G

AF

AMINDELSES-SKRIFTER

OVER

G R E V

A. P. BERNSTORFF,

M E D

FUNDATSERNE

F O R

DE TIL HANS HÆDER OPRETTEDE

S T I F T E L S E R.

V E D

PROF. R. NYERUP.

A N D E N D E L.

KJÖBENHAVN, 1800.

TRYKT PAA FR. BRUMMERS FORLAG
HOS E. M. COHEN.

BERNSTORFFS
EFFERMALLE.

S A M L I N G

AF

AMINDELSSES-SKRIFTER

OVER

2de

GRUV

A. P. BERNSTORFFS

VED

FUNDATISERNE

FOR

DE TIL HANS HEDER OPRETTETDE

STIFTELSE.

AF

PROF. R. NYERUP.

A N D E N D E L.

KJØBENHAVN, 1800.

TRYKT PAA F. BRUNNERS FORLAG

NOS E. M. COHEN.

trykt i sit Originalsprog. Efter-
som de indførte tydske og latin-

ske Poesier staae her i deres

Grundlæggelse og for

most passende, et Publicum her

til Originalen til hin Tale. Hr.

Professor Rahbeks Oversættelse

I Fortællingen til dette Verks første
Del forefindes Listen over nær-
værende Dels Indhold. Den der
angivne Plan er man ikke frave-
get, uden for saavidt at Paren-
tationen paa Academiet er af-

trykt i sit Originalsprog. Efter-
som de indførte tydske og latin-
ske Poesier staae her i deres
Grundsprog, ansaaes det og for
mest passende, at Publicum her
traf Originalen til hin Tale. Hr.
Professor Rahbeks Oversættelse
er desuden i Alles Hænder, da
den baade har staaet i Maaned-
skriftet *Minerva*, og tillige run-
deligen er bleven uddelt i det
af Gehejmeraad Grev Moltke be-
kostede og i Directeur Schultz's

Officinstrykte BERNSTORFFS
MINDE.

Begge de to Taler, som pryde nærværende anden Tome, have deres Forfattere för dette ny Aftryk revideret, og paa nogle faa Steder ændret enkelte Udtryk eller rettet Interpunctionen og indsneget Trykfejl. Dette erindres herved, paa det om Nogen, ved at sammenligne de første Udgaver med denne,

opdager disse *variantes lectiones*,
han da ej skal mene, at en
fremmed Haand egenmægtig har
tilladt sig slige Friheder.

VI.

MINDETALE

OVER

ANDREAS PETER
Greve af BERNSTORFF,

*holden i det kjøbenhavnske Videnskabers-Selskab
den 3 November 1797, og efter dets Be-
faling udgivet*

af

dets Sekreter

PETER CHRISTIAN ABILDGAARD.

A

VI

MINDETALE

OVER

ANDREAS PETER
Greve af BERNSTORFF,

holden i det kgl. akademiske Videnskabs-Selskab
den 3 November 1857, og efter det H.
saling udgivet

af
dets Skriver

PETER CHRISTIAN ABILDGAARD.

A

(4)

Ædle Fædrelandets Mænd!

Lærdoms og Kundskabs Venner!

Vor elskede *Bernstorff*, vort Selskabs
Præsident, er ikke mere iblant os!

Da vi for faa Maaneder siden vare
samlede her, formodede Ingen, at det
var den sidste Gang han skulde pryde
vore Forsamlinger, og at et saa kort
Mellemrum af Tid skulde beröve vort
Selskab sin ædle Talsmand, beröve
Dannemark og Verden dette sjeldne
Exempel af Aands Storhed, af For-

stands Evner, skjerpede ved Lærdom og udbredte Kundskaber, forenede med den strængeste Dyd, med standhaftigt og urokkeligt Mod; men tillige, o! sjeldne Forbindelse! med det blideste, det ömmeste Hjerte.

Et uopretteligt Tab bör man stræbe at glemme; det skal derfor ikke være min Hensigt, at udtrykke vort Savn og oprive det endnu smertende Saar. Men, den sande store Mands Minde bör være uforglemmeligt; det kan ikke ofte nok igjenkaldes, ikke ofte nok med Taknemmelighed erindres, ikke ofte nok fremstilles, som lærerigt, som opmuntrende Exempel.

Med dyb Følelse af min Ufor-
muenhed maa jeg beklage, at da jeg af
dette oplyste Selskab modtog det mig
overdragne Embede, betænkte jeg
ikke, at jeg derved ogsaa paadrog mig
den Pligt, at være dets Ordfører, saa
ofte det besluttede ved Mindetaler at
hædre Erindringen af dets velfortjente
Præsidenter. Allermindst tænkte jeg
at opleve den ublide Skjæbne, som i
Dag byder mig at opfylde denne Pligt;
mig, som Naturen ikke tildelte Vel-
talenheds Gave, og hvis ringe Kund-
skaber henhøre til en ganske anden
Skole, end den, i hvilken man bør
være dannet, for at kunne prøve med

Indsigt en *Bernstorff's* Fortjenester, og for at kunne fremstille dem paa en Maade, denne skjønne, herlige Gjensstand værdig.

Dog denne ædle Statsstyrers Værdier saa almindeligen erkjendt og hans Fortjenester saa mange, at den mindst oplyste Medborger vil være i Stand til at angive flere end een gyldig Grund for den almindelige Sorg over hans Tab.

Maatte jeg ikkun have Evne nok til at udtegne nogle faa iblant de væsentligste og vigtigste Træk af denne Ædles Liv med træffende og sande Farver; jeg siger, blot nogle faa af

disse Træk; thi Gjenstanden er for stor
i sit Omfang til at kunne overskues in-
den ilde snevne Grændser, som nær
værende Sted og Tid, men især min
egen meget indskrænkede Synskreds,
bestemme. Det og Dannelsen af
paslignende Efterretninger gaaet foran
i Forhælingen af Mandens livs Til-

Det, Mennesket skal vorde som
Mand og Borger i Staten, er Virknin-
gen af dets medfødte naturlige Anlæg
i Forbindelse med Opdragelsen. Vor
første Barndoms og Ungdoms Alder er
Grundvolden til den Bygning, som
siden opføres derpaa. Denne Periode
indeholder det Stof, af hvilket vore

Evner i Fremtiden udvikles. Derfor
 have gode Historieskrivere ikke uden
 gyldig Aarsag meget omhyggeligen
 søgt at indhente Oplysning om udmær-
 kede og beröimte Mands Födsel, Barn-
 dom og Dannelse, og ladet disse magt-
 paaliggende Efterretninger gaaet foran
 i Fortællingen af Mændenes Livs Til-
 dragelser.

I saadan Henseende bliver den
 denne første Periode af vor *Bernstorffs*
 Liv af Vigtighed for os; men beklage-
 ligt er det, at vi endnu kun have ufuld-
 stændige Beretninger derom. Allige-
 vel bör jeg ikke frygte, at dette oplyste
 Selskab vil finde det unyttigt, at an-

vende nogle Öjeblik, paa at overskue de faa Underretninger vi have om hans Dannelse og moralske Værd i den tidlige Ungdom, förend vi betragte Manden og Statsstyreren. I vore Betragtninger over Manden paa den efterfølgende større og glimrende Bane vil bestandig sees at fremskinne den herlige Moralitet, som saa meget udmærkede hans Minister-Handlinger.

Andreas Peter Greve af Bernstorff var ikke dansk af Födsel*). Han blev föd paa en Tid, da det endnu

*) Han blev föd den 28 August 1735 paa hans Faders Gods Gartow i det Lyneborgske.

var mørkt i Dannemark, og det var uden Tvivl et Held for vor *Bernstorff*, et Held for Staten, at han blev opdraget i et Land, hvor Leibnitzer, og Wolfer, og flere ved Lærdom og Skarpsindighed berömte Mænd havde antændt det klarere Lys, som noget sildigere, under 5te Friderichs Regjering, ogsaa begyndte at udbrede sig over vort Fædreland.

Dersom Adelskab ikke bestaaer i en arved Rettighed, ved hvilken en vis Del af Folket bestemmes til at være Magthavere, og den övrige Del til slavisk Lydighed, ikke i det udelukkende Fortrin at beklæde Statens vigtigste

Embeder, ikke i Undtagelse fra at bidrage til det Offer, som Statens Underhold kræver af dens Borgere; men alene i at beholde nogle Hædersmærker af Fædres Fortjenester ophøjede Stand og Anseelse, saa kan denne menneskelige Indretning have meget velgjørende Følger.

At den ofte er bleven misbrugt, groveligen misbrugt, hvo vilde nægte dette? Men hvilken iblant al den Overflödighed af Velgjerninger, som det eviggode Forsyn selv tildelte Mennesket paa Jorden, har ikke ved Uforstand maattet friste denne Skjæbne?

Langt mere maa vi altsaa vente, at vore egne skröbelige Oplindelser og Indretninger ere den samme underkastede. Det være som det vil, saa har Historien forsynet os med mange Exempler, blant hvilke det er nok at nævne af de Nyere, Naborigets Oxenstierna og Frankerigs Sully, til Bevis paa, at adelig Byrd har, ligesom andre Lykkens Gaver, havt velgjørende Virkninger for hele Nationers Held, naar denne Spire ved Forsynets Haand er bleven plantet i en Grund, hvor den kunde bære Frugter. Ogsaa dette Held for Dannemark modtog vor *Bernstorff* ved Födsel. Han nedstammede

fra en ånselig og meget gammel adelig bayersk Familie.

Vigtigere, end dette, var det dog, at hans Fader, Friherre og Landraad *Andreas Gottlieb Bernstorff*, var selv en Mand af Kundskaber og ejede betydelige Godser, saa at han ikke allene vilde, men tillige havde Formue til at anvende den fornødne Bekostning paa at give Sønnen en meget fuldkommen Opdragelse.

Man har sagt, at vor *Bernstorffs* første Ungdomslærer var ikke heldigen valgt, fordi han behandlede den raske Yngling med for megen Strængthed. Jeg vil ikke tale den strænge og alvor-

lige Opdragelses Sag paa en Tid, da man forsøger hvad den mildere og spögende vil udrette. Imidlertid synes det ikke, at vore udmærkede ældre Mænd, som næsten alle efter den Tids Tænkemaade og Sædvane ere blevne opdragne med Strænghed, have tabt derved, eller at de Yngre endnu have vundet noget mærkeligt Fortrin ved den lemfældigere Behandlingsmaade. Hvad savnede man hos *Bernstorff*, som kunde været vundet, naar han som Barn var bleven behandlet med mere Blødhed? Neppe større Standhaftighed og Rolighed, naar ublid Skjæbne slog

haarde Slag, neppe større og mere vedholdende Virksomhed i at overvinde Vanskeligheder og Farer, neppe mere Agtelse for værdige Medmennesker eller mere Skaansomhed mod Svage.

Det Venkab og den Forbindelse, som *Bernstorff* stedse siden vedligeholdt med denne sin første Lærer, ligesom de gjøre Discipelen megen Ære, saa retfærdiggjøre de og for en stor Del Læreren; thi *Bernstorff* kunde ikke skrömte Venkab eller Agtelse for Nogen.

Let og behageligt maatte det og være, at danne et af Naturen med saa

usædvanlige Evner og heldige Egen-
skaber udrustet Barn. En ubegrænd-
set Videlyst, en mageløs Hukommelse,
dyb Skarpsindighed og varm Følelse
for alt Stort og Ædelt, gav tidlig Haab
og grundet Formodning om, hvad
Manden vilde blive.

I en Alder, da man nu alminde-
ligen først begynder at give Børn Bøger,
da de sædvanligen endnu ikke gjöre
sig noget Begreb om Ting, som de ikke
have seet, allermindst om Regjeringer
og Lande, og Folkeslag, og Krige, da
de allene have Følelse for det, som har
umiddelbar Indflydelse paa deres eget
physiske Væsen, allerede i det 6te Aar

beskjeftigede den da værende Krig dette unge Barn overmaade meget. Han læste Tidenderne derom med Begjærighed, og Friderich den 2dens kjekke Mod og Heltegjerninger henrev ham ganske til Beundring og Glæde. Derfor blev det muligt, at han allerede i sit 15de Aar, forsynet med de fornødne forberedende Kundskaber, kunde ved Tydsklands berömteste Höjskoler modtage den fuldkomnere Uddannelse, berige sig med de Kundskaber og udvikle de Talenter, som skulde have saa velgjørende Følger for Dannemark.

Men Begyndelsen blev gjort med det vigtigste, med det som skulde danne Mennesket, førend Borgeren blev dannet, med Hjertets og Villiens Forædling, uden hvilket alle andre erhvervede Duligheder og Fuldkommenheder, Kundskaber og Talenter, ufejlbarligen blive misbrugte. Disse ere ikkun blotte Midler, de kunne anvendes til Gavn eller til Fordærvelse, og de give deres Besiddere ingen større moralsk Værd, uden for saavidt som de bidrage til at forædle Villien. Den sørgeligste Erfaring bekræfter dette.

De fortreffeligste Regler og moralske Forskrifter, de tydeligste og mest overtalende Forestillinger om Dydens Nødvendighed for Menneskets Lyksalighed, for dets Sjels Røghed og Tilfredshed, formaa saare lidt i Ligning mod det, som Exemplet virker til at danne Villien. Moralens og Religionens Bud ere let og snart lærte; men Tilbøjelighed og Færdighed til at adlyde dem, erhverves allene ved Exempel og ved Övelse.

Ogsaa heri sørgede et velgjørende Forsyn for vor *Bernstorff*, som det havde bestemt til et vigtigt Red-

skab, ved hvilket der skulde udbredes Held over et helt Folk. At en oplyst, klog, og med indtagende Veltalenhed begavet Mand*), som i sin Tid udmærkede sig ved alvorlig Hengivenhed for sand Christendom og fast Overbevisning om dens Ubedragelighed, fik *Bernstorff* en grundig og fuldstændig Undervisning i denne mest overtalende og mest roliggjørende af alle de Religioner, Menneskene nogensinde have tillagt dette Navn.

De heldige Indtryk, som især en dydig om og ærværdig Moder ved sit

*) Superintendent Jacobi i Zelle.

Exempel tidligen, havde indpremtet i hans unge Sjel, bleve herved, og sil- digere ved hans fortrolige Omgang med den fromme Gellert, endnu mere udvidede og befæstede.

Saaledes forberedet som Menne- ske, begyndte *Bernstorff* at danne sig til Statsborger. Formodentligen op- muntret af Farbroderen, Dannemarks daværende *Bernstorff*, blev Statsvi- denskaben i sit hele Omfang fornem- meligen hans kundskabelige Bestræ- belsers Maal. Achenwal, Meister, Pütter, berömte Navne, disse Mænd vare nu hans Lærere, Vejledere, og Venner.

Matematik og Naturkyndighed
 have begge alt for vigtig Indflydelse
 paa Menneskets Uddannelse og For-
 ædling, at en Mand, som var i saa
 usædvanlig Grad stemt til Virksom-
 hed, og som havde en lidenskabelig
 Begjerlighed efter at vide alt nyttigt,
 ikke skulde have opofret en Del af sin
 Tid paa disse. Det er ubekjendt, af
 hvilke Lærere han deri er bleven først
 vejledet; men de ualmindelige Kund-
 skaber han i den sildigere Alder viste
 at besidde i disse Videnskabsfag, sæt-
 ter det udenfor al Tvivl, at han i sin
 Ungdom dertil har været grundigen og
 heldigen anført.

Da *Bernstorff* var tilstrækkeligen udrustet med de Videnskaber, som Højskolernes Lærere kunde meddele ham, stød det kun nu tilbage, at han ved Erfaring skulde stadfæste og udvide sine Kundskaber om Mennesket, sit Bekjendtskab med Verden, og sine Indsiger i Statsvidenskaben, ved at see og kjende forskjellige Lande og deres Bestyrelse.

Det er højst vigtigt for Statsmanden, og uden Tvivl aldeles nødvendigt for Bestyreren af et Lands Forhandlinger med fremmede Stater, som det staaer i Forbindelse med, at han

har selv beskuet de vigtigste af disse
Lande.

Al Beskrivelse over Verden og
Mennesket, den være saa rigtig klar
og fuldstændig, som den efter sin Natur
kan være, giver dog ikke det beskue-
lige Begreb. Det døde Bogstav yder
hvad det kan, og den menneskelige
Konst og Anstrængelse har bragt det til
at yde overmaade meget; men at frem-
stille Tingene med den Klarhed og
Sandhed som den levende Beskuelse,
formaaer det ikke.

Det var en Tid, da det hos os var
den højeste anbefaling til det, man
kalder, at gjøre Lykke, naar en ung

Mand havde havt den tilfældige For-
 del, at have gjort en Rejse. Om han
 fra denne medbragte Noget til at berige
 Massen af sunde Begreber og nyttige
 Kundskaber i Fædrelandet, var ikke
 Spørgsmaalet. Og desværre hjem-
 bragtes som oftest fremmed Daarlig-
 hed, fremmed Fordærvelse og Fædre-
 nerals Ringeagt, i Stedet for frem-
 med Oplysning, Kundskab og Fædre-
 nerals-Kjærlighed. Denne Fordom
 ere vi nu komne ud over, og der kan
 ikke være Tvivl om, at jo de mange
 ypperlige hjemmedannede Mænd,
 som vort Lands beste Regjeringer og
 alle Videnskabsfag hos os den Dag i

Dag er, have at opvise, meget have bidraget til at udrydde denne Fordom. Disse have ofte bevist, at de igjennem Skrifter have trængt ind til Kundskabskjernen, medens den Rejsendes overfladige Beskuelse opholdt sig ved Skallen. Imidlertid er det unægteligt, at den umiddelbare Betragtning af Landene og den levende Omgang med flere Nationer, fortrinligen bidrage til at uddanne den unge Mand, som med behørig Forkundskaber tiltræder denne (om jeg saa maa kalde den) praktiske Höjskole. En vel planlagt, en vel brugt Rejse, kan ikke uretteligen ansees som den sidste

Skole, i hvilken Opdragelsen fuldendes.

I denne Hensigt besøgte vor *Bernstorff* de vigtigste europæiske Lande, Schweitz, England, Frankrig, og Italien.

Endnu bandt ham intet offentligt Baand til Dannemark, ingen Titel, intet Embede. Her var det altsaa vigtigt for hans Bestemmelse og for hans Hensigter, at han havde den Lykke at nedstamme fra en bekjendt og hædret Familie, saa at ingen Fordøm kunde hindre ham Adgangen til vigtige Personer.

Den store Mængde Rejsende af alle Slags, som søge de almindeligen berejste Landes beröimte og anselige Mænd, gör det nödvendigt for disse, ikke uden Valg at aabne Adgangen for enhver som nærmer sig til dem. Den, som ikke har et beröimt eller bekjendt Navn at sende forud til sin Anbefaling, behöver Tid til at forskaffe sig Yndest og Fortrolighed, ved egne personlige Egenskaber.

Begge Dele havde *Bernstorff* til sin Fordel, saa at Vejen stod ham, uden Undtagelse, aaben til enhver Mand af Vigüighed.

Det er sagt, at et lykkeligt Ansigt er det beste Anbefalingsbrev. Og vist er det, at *Bernstorffs* Aasyn bar umiskjendeligt Præg af Sjels Adel. Denne Tækkelighed, denne attiske Urbanitet, som han udbredte over alt, hvad han foretog sig; en vis Værdighed, som han saa heldigen vidste at forene med den fineste Levemaade og den venligste Nedladelse; og endeligen denne Aands-Nærværelse, disse hastige fine Anmærkninger, som strax røbede, at det skjønne Udvotes ikke var beboet af en mindre ædel og mandig Sjel. Alle disse Naturens Gaver, som saa umiskjendeligen vare paa-

trykte hans hele Væsen, belivede og forskjønnede hans Legems naturlige smukke Dannelse, endog i hans ældre Dage.

Hvor lærerig altsaa Rejsen kunde være for en ung Mand af saa udmærkede Talenter og dette behagelige udvortes Væsen, er let at forestille sig.

En Mand, prydet med saa mange Kundskaber, og saaledes forberedet til at fremtræde paa den offentlige Virksomheds-Bane, var uden Tvivl en betydelig Vinding for ethvert Land.

Det bliver altsaa een iblant Farbroderens mange Fortjenester, at han

drog denne ædle Yngling til Danne-
 mark. Man er uden Tvivl uskjönsom,
 naar man anseer det for et Offer som
 gjøres Udlændingen, eller som et
 Bytte der tages fra Landets Indfødte,
 naar velopdragne og dulige Fremmede
 optages i Landets Skjöd, og betroes
 Statens Embeder; thi ogsaa her kan
 man sige med Sandhed, at Hösten er
 stor, men Arbejderne ere faa. Skulde
 det være muligt, at have Overflödigh-
 ed af dulige Mænd til Embeder i no-
 get Land? Det mulige er, at fejle i sit
 Valg, eller at bruge urigtigen dem,
 som man endog lykkeligen har valgt.

Troer man dog, at den har gjort sig velfortjent af et Land, som beriger det med en ny nyttig Plante, et nyt fordelagtigt Redskab — en Plov — en Ten. — Og en dulig retskaffen Mand, det ædelste og ypperste, vi kjende af alt hvad Naturen har frembragt, skulde ikke være en større Vinding eller af højere Værd, end en Plante eller en Plov?

At *Bernstorff* var en større Vinding for Dannemark, end Erobringen af en Provinds, derom er man nu vel enig.

Vor *Bernstorff* blev Dansk, og ligesom Farbroderen var selv bleven

oplært ved en statskyndig Gamaliels Födder, saa blev han igjen en Gamaliel for *Andreas Peter*. Erindringen om hin Dannemarks ældre *Bernstorffs* daadfulde gavnlige Liv vil stedse blive uudslettelig i enhver dansk Mands taknemmelige Bryst, om han formaaer at skjønne, hvad Danmark var for *Bernstorff*, og hvad det blev ved *Bernstorff*, under vor velvillende 5te Friderich, som ikke lod det være nok, at ville være retfærdig, men som ogsaa deri nærmede sig Guddommens Exempel, at han søgte ved Blidhed og tillokkende Opmuntring at vinde Hjer-

terne. Jeg taler om Friderichs skjøn-
nere Dage.

Vor yngre *Bernstorff* arbejdede
under denne sin anden Fader i flere
Aar, gjorde sig bekjendt med Forret-
ningernes Gang og Orden, og lærte
nøje at kjende Dannemarks indvortes
og udvortes Forfatning, inden han til-
traadde noget egentligt Embede.

I sit 31te Aars Alder blev han
første Deputeret i General-Toldkam-
meret*). I 4 Aar bestyrede han dette
vigtige Embede med den Virksomhed

*) I Aaret 1760 blev han Deputeret i det Vest-
indiske og Guineiske Rente- og General-
Toldkammer, og 1766 Første Deputeret i
samme Collegium.

og Klogskab, som stedse ledsagede alle hans Handlinger.

Her lærte han især praktisk at kjende Fædrenelandets Handels-Tilstand; en Kundskab, hvis Besiddelse er højst vigtig for Bestyreren af et Lands Forhandlinger med fremmede Stater.

Det bör i övrigt ikke blive ubemærket, som et Bevis paa, hvor meget vor *Bernstorff* var ophöjet over sin Tidsalders Tænkemaade, at, ved at eftersee alle de Anordninger, som under hans Bestyrelse udgik fra General-Toldkammeret, meget faa vare forbydende, den langt større

Del tilladende, og det paa en Tid, da man endnu var vant til at ansee Forordning og Forbud for ensbetydende Ord.

Nu begyndte et Tidsrum i Danmark, af hvis Begivenheder enhver Fædrelandets Ven ønskede, at en Del kunde udslettes af vore Aarbøger.

Den ældre *Bernstorff* forlod det af ham elskte Land, og saae det ikke mere.

At den yngre *Bernstorff* fulgte Farbroderen, var en nødvendig Følge af Tingenes Gang og Tidens Aand; en nødvendig Følge af disse to ædle Mænds fuldkomne Overensstemmelse

i de vigtigste Grundsætninger. Begge dydige og retskafne, begge oplyste og skarpsindige, begge elskværdige og blide, og begge hinandens Fortrolige, maatte de, i lige Stilling, have lige Skjebne. Men *Andreas Peter Bernstorff* blev herved ikke tabt for Danmark.

Da dette Uvejr forsvandt, i hvis Aarsager Udfald og Følger han ingen Del havde, blev han kaldet tilbage, for at indtage det første Sæde i Rentekammeret, og det følgende Aar gik han derfra over til den vigtige Embeds-
post, i hvilken han erhvervede sig Udødelighed.

Her var hans første offentlige Arbejde en Fredsgjerning. Han fuldendte sin Farbroders begyndte, for Dannemark store, og, efter mangfoldige overvundne Vanskeligheder, dog endnu ikke fuldførte Verk, ved et venskabeligt Mageskifte at ophæve den fordærvelige Deling af en Provinds under to uafhængige Regjeringer.

Dersom man ikke vil regne det for noget, at tilstoppe den Kilde, af hvilken saa mange og store Ulykker havde udstrømmet over Landet, saa vandt Dannemark intet; og, dersom man vil regne det for Vinding, at have en fristende Anledning mindre til at ud-

brede Ulyksalighed over Jorden, saa vandt det mægtige Rusland meget. Men hvad er den veltænkende og oplyste Borger i begge Stater, som ikke velsigter enhver sin Regent og deres tro Raadgivere for dette Forligsens Verk, som for evig udryddede denne Tvedragts-Sæd, og overskar Tyvistens Æble imellem disse to Riger.

Nu kunde *Bernstorff* i en Række af Aar anvende sine Talenter paa fredelige Sysler. I Stilhed virkede han ved sindige og kloge Raad til Fædrelandets indvortes Tarv, da Sagerne i vort udvortes Forhold til Fremmede

gik deres ordentlige og rolige Gang, den han havde afcirklet for dem. Europa hvilede i Fred, indtil den Funke tændtes i hin Verdens-Del, hvis Opdagelse, ledsaget af utallige Menne-skeslægten beskjæmmende Handlinger, har foranlediget saa mange Ödelæg-gelser; den Funke, som, efter nogen Tid at have ulmet, sandsynligen har antændt den fortærende Ild, der udbrød paa den mest antændelige Punkt af Europa, og som i dette Öjeblik raser over alle Jordklodens Dele. Et Folk i hint Norden havde opnaaet mandig Alder, og vilde afkaste Moderlandets Tvang. Det mægtige

Britannien, som kæmpede for sin Myndighed, var hverken retfærdigt eller skånsomt i Valget af Midlerne. Det misbrugte sin Magt paa Havet til at forstyrre endogsaa Udeltagende Staters fredelige Brug af naturlige og almengjeldende, og ved utvetydige Forbünd hævdede Rettigheder. Men skalkne givnehedernes Aarsager og skulpe over 1770

Dannemarks Hænder truedes med Undergang; men *Bernstorff's* fredelige Klogskabsaand fandt passende Raad, og Færen blev afvendt; dog ikke uden Tab for Danmark; thi *Bernstorff* blev et Offer for sin Retsindighed og Billighed; og ikke,

Han forlod Danmark anden Gang med et rørt Hjerte, men med den Mandighed og Sinds-Rolighed, som altid ledsagede den ubesmittede Dyd. *Bernstorff* agtede intet for Dyd, som ikke kostede noget Offer. Jeg saa den Gang mange retskafne Mænd, som tilfulde kjendte Begivenhedernes Aarsager og skjulte Gang, fælde Vemods-Taare over dette Uheld. Vel savnede Danmark sin *Bernstorff*; men disse trende Fraværelsesaar vare ikke tabte; han ophørte ikke at være Danmarks tro Mand, var ikke, og kunde ikke være uvirk-

som i denne sin Hviletid. Det er og uden Tvivl en ikke ubetydelig Vinding for den af Arbejde overvældede Embedsmand, at erholde nogen Tids Hvile, hvori han kan samle nye Kræfter; især er det meget lærerigt for den høje Stats-Embedsmand, i det private Livs Stilhed og i nogen Frastand fra Skuepladsen at betragte det store Statslegeme og dets Bevægelser, han vil i denne Stilling öjne meget, som han i dets Middelpunkt, omringet af Forretningers Tummel og af forlarvede Gjenstande, ikke var i Stand til at bemærke.

Vi formaae ikke at skue ind i det
 velgjørende Forsyns skjulte Veje. Vi
 knurre ofte, og troe os ulykkelige,
 fordi en useet Magt nöder os at be-
 træde dem. Men under Vandringen,
 som vi kummerfulde begyndte, see vi
 omsider Roser opspire under de Fjed,
 vi gruede for, og ved Banens Ende,
 naar vi skue tilbage, erkjende vi, at
 hvad vi ansaa for uoverstigeligt, har
 igjennem en let Omvej fört til et Maal,
 som vi neppe i vore höjeste Önsker
 turde tænkt os muligt at opnaae. Saa-
 ledes kunne vi ogsaa nu af Følgerne
 udlede, at *Bernstorff's* Bortgang, over
 hvilken vi da sörgede, som over et af

det smerteligste Tab; og Landet kunde
 friste, dvar dog ikke Uheld; men havde
 en velgjørende Virkning for Danne-
 mark. *Bernstorff*s store Værd. og Da han be-
 gyndte sine offentlige Virksomheds-
 Baner, og ønskede at have omkring sig
 Mænd og Raadgivere, som han kjendte
 og kunde skjenke sin fulde Tillid, for-
 maade han sin kongelige Fader, til at
 kalde den ædle *Bernstorff* tilbage.
 Han kom, og blev med henrykkende
 Glæde modtaget af Fyrsten og Folket.

En ny Tingenes Orden begynde
 nu i Dannemark. En Plan, bygget
 paa rigtige Grundsætninger, blev lagt
 for Statshusholdings-Væsenet, og den
 er bleven fulgt uafvigelig indtil
 denne Dag. Den for Landets Fred og
 Sikkerhed saa vigtige Forsvars-Stand
 blev nu rigtigheden ordnet, og givet nyt
 Liv og ny Virksomhed; Lovene bleve
 forbedrede og fik deres uindskrænkede
 milde Herredømme; intet vilkaarligt
 Magtsprog forvirrede Begrebene om
 Ret og Uret, eller svækkede den al-
 mindelige Sikkerhed; alt dette blev
 kronet med en ikke mindre veldædig
 Gjerning, det store Verk, at forstørre

Dannemark inden dets egne Grændser, hved at omdanne den talrigste Klasse af Landets Indbyggere fra træl- lende Tjenere til lykkelige og frie arbejdsomme Borgere. Hans Tronfølgeren fattede det store Forsæt, at ville alle disse Ting; klogeligen valgte han sig oplyste og erfarne Raadgivere, og disse bidroge troligt til at udføre det. At vor *Beinstorff* medvirkede kraftigen i alle disse Foretagender, naagtet de ikke henhørte til hans særdeles Fag, er af hans værdige Medarbejdere taknemmeligen erkjendt. Til denne samme Følelse opfordres hver

Landets Ven, at ved at læse Kongens Bud om denne herlige Sag, ythi paa Lovgivningen derom sees *Bernstorff's* Navn. Og Det var hans Kald og Pligt, at overskue det Hele, og Statslegemet har det tilfaldes med enhver anden Konstigen, sammensat Maskine, at Hjulene maa gribe og hjeradred for at frembringe den bidordentlige Bevægelse. Medvirkede *Bernstorff* med Nidkjerhed til alle disse indvortes Forbedringer, saa kan det langt mindre paatvivles, at han og ærligen vilde dem; han maatte villeg dem, og ikke allene som god og oplyst Borger, men i Særdeleshed som den, det høje Embede var

betroet, at være Statens Ordfører og Mægler i dens Forhandlinger med fremmede Magter. De vare nødvendige, naar det skulde blive ham muligt, at arbejde med Held i dette hans vigtige Kald. Hans utrættelige Bestræbelser, at befæste Dannemarks Selvstændighed og Uafhængighed, at forstørre dets Anseelse og Vægt i Europa, vilde blevet i en langt mindre Grad heldige, naar den indvortes Forfatning havde været svag og vaklende. Det er nu engang saa, efter den endnu temmeligen raa Naturtilstand, hvori Staterne desværre leve med hverandre, at det eneste tilstrækkelige Mid-

del, til at gjøre endog en retfærdig Paastand mod fremmede Magter med Eftertryk gjeldende, er at have sin egen indvortes Forfatning i den muligt beste Tilstand, saa det vides, at Kræfterne ere der, for at kunne tilbagedrive Indgreb og hævde Rettigheder.

Snart indtraf Begivenheder, som uden disse lykkelige Forberedelser kunde have paadraget Dannemark uberegnelige Ulykker, og som selv en *Bernstorffs* Visdom ikke skulde have formaaet at afvende.

Naborigets oplyste, kloge, men ærgjærrige og urolige, dog alt for ulyk-

kelige Monark, paanødte sit kjække og stridbare Folk en fordærlig Krig med det mægtigste Rige i Norden, med hvilket Dannemark stod i det nøjeste Forbund, og som det var pligtig at understøtte med en ikke ubetydelig Magt. Her var paa den ene Side Faren af en Krigs altid uvisse Udfald og altid visse Offer; paa den anden Side, den Ydmygelse ikke at turde blive sine Løfter og Forpligtelser tro.

Med en Tanke tilbage til *Bernstorff's* moralske Karakter, som han i ingen Stilling fornægtede, kan det ikke være tvivlsomt, hvad han maatte raade, og hvad en ærekjær og retfærd-

dig Regent vilde vælge. Dannemark gav da Verden det sjeldne Exempel af en Stat, som holdt Tro og Love, imod den synderlige, men overalt gjeldende Maxime, som man har kaldet egen Interesse.

Fædrelandets ædle Krigere droge til Strid som ordholdende Mænd, der opfyldte den indgaaede Pagt. I et værdigere Erinde kunde Tronfølgeren ikke ledsage dem. Ydmygelsen blev saaledes undgaaet, og Fædrelandet havde ydet det Offer, som det skyldte sine Forbund og sin Ære. Nu ledede *Bernstorff's* sindige Standhaftighed og dybe Klogskab Tingenes meget van-

skelige og forviklede Gang saaledes, at videre Fare blev afvendt. Som Fjendens Engel stod han imellem Nationerne. Blodsudgydelsen standsedes, og det dragne Sværd sank tilbage i Skeden.

Dog, en ny, og større, og farligere Begivenhed forestod, som skulde ikke allene sætte *Bernstorff's* Talenter, men tillige hans Dyd paa den strængeste Prøve.

Den fortærende Ild frembrød, som har udbredet sine Ödelæggelser over den skjønneste halve Del af Europa, og som udstrækker farlige og

truende Flammer rundt omkring sig i uhyre Afstand.

Det ulykkelige Land, som blev dens første Offer, ansaaes af Europa's Mægtige som et Vrag, hvis sønderbrudte Levninger man vilde dele. For sildig erfarede man, at det var en brændende Klippe, hvis gloende Strømme rev Alting med sig i deres voldsomme Fart. I Stedet for klogeligen at lægge Dæmninger mod disse, aabnede man alle Veje for at nærme sig dertil, og gav Ilden ny og stærkere Næring.

O! afskyelige Laster! Stolthed og Egennytte! hvi holde I endnu Memne-

skeslægten i Eders Vold? Eders Verk er det, at Mennesket søger Fordel i Medmenneskets Ödelæggelse, at Stater ville berige sig ved Staters Undergang.

Ogsaa Dannemark blev, ved alle optænkelige, indels tillokkende, indels truende Forestillinger om Nödvendigheden af at medvirke til fælles Sikkerhed, om den fælles Pligt, at frelse en from og godmodig Konge, indbudet at deltage i dette uheldige Foretagende, hvis Følger vi endnu ikke kunne beregne.

Uden Tvivl vare disse Forestillinger den Gang meget fristende og En

Bernstorff, som havde Afsky for alle voldsomme Midler; men *Bernstorff*, hvis Erfaring og Statskundskab havde fuldkommeligen overbevist ham om, at et Lands Lyksalighed var ikke bunden til denne eller hin Regjeringsform; en *Bernstorff*, hvis ðmme Medlidenheds-Følelser opvakte ved langt mindre rørende Anledninger, end denne, — han skulde ikke være højst tilbøjelig til at frelse en ulykkelig Monark, hvis hele Brde var, at han ikke havde Kraft nok, til at rette de af hans letsindige Forgjængere anstiftede Forstyrrelser, og som faldt, fordi han var for god (man har været saa grusom og

saa at kalde dette Svaghed) for god til
at kunne forsætliggen opofre noget
Menneske for sin egen Frelse. En
Bernstorff, som selv Adelsmand og
vant til at have Agtelse for denne i sin
Oprindelse ærværdige og ved saa
mange Aarhundredes Ælde hævdede
Orden, og som, i det mindste den
Gang, blev almindeligen, og af de fle-
ste oplyste Mænd, anset som nød-
vendig i en monarkisk Stat;— en *Bern-
storff* skulde see denne i hint ulykke-
lige Land saa store og talrige Orden
omstyrte, see de Uskyldige med de
Skyldige, de Sindige med de Ubesin-
dige, de meget Ærværdige med de

Varartede, alle at blive Offere for et forvildet Had, og et misledet Folks forhaanende Grusomheder?

Var det muligt, at en *Bernstorff's* ædle og blide Hjerte ikke maatte lide?

Var det muligt, at han ikke skulde ønske, med den varmeste Deltagelse ønske, at frelse disse mange tusinde Ulykkelige? Men *Bernstorff* handlede ikke efter Drifter og Tilbøjeligheder, uden hvor de vare overensstemmende med Moralitetens og Fornuftens strængeste Forskrifter, og disse forbød ham alle offentlige Handlinger, ved hvilke han havde kunnet virke til det Maal, han ønskede, fordi det ikke

kunde skee, uden at overtræde højere Pligter.

Imidlertid var Fristelsen meget stor; men *Bernstorff* sejrede i den haarde Kamp, imellem egen Tilbøjelighed, privat Retfærdighed, og Statspligt. Jeg kan ikke afholde mig fra at igjentage det som en ypperlig og værdig Taler*) saa træffende har sagt i denne Anledning: at *Bernstorff* fornægtede Mennesket, for at blive sine Pligter, som redelig Statsborger, tro.

Dette Offer frelste Danmark, og *Bernstorff* vandt den sande Æres

*) Professor Hegewisch i sin Tale over Greve *A. C. Bernstorff*, holden paa Universitetet i Kiel. (See dette Verks 1ste Del S. 347.)

uforgængelige Krone. Men endnu var i denne Sag megen Møje og Arbejde tilbage for vor *Bernstorff*. Til hin store Daad behövedes hans Dyd og sjeldne Gave, at forudsee Begivenhedernes Gang og Følger; nu behövedes den höjeste Klogskab og et uforfærdet Mod.

Man vilde tvinge Dannemark til at fornægte sig den retfærdigste Frugt af sin Vindskibelighed og lykkelige Fred. Der blev försögt et umenneskeligt, hidtil i Historien uhört Middel, for at udrydde aldeles det Folk, man kaldte den fælles Fiende. Dette Folk, som sukkede under de tusindfoldede Ulyk-

ker af dets egne tyranniske Beherskeres blodtørstige og rovgjerrige Voldsomheder, og hvis uundværligste Nödtörfter fortæredes af en grusom Borgerkrig i Landet, og af en uhyre udbredet Krig paa Grændserne, dette Folk vilde man endnu hjemsöge med Hungerens skrækkelige Elendigheder.

Engeland forkyndte, at det ikke vilde tilstæde Danmark nogen Handel med det betrængte Frankerige; men *Bernstorff's* Retfærdighed og Mod vovede at gjøre Grundsætninger gjeldende, som man ikke bluedes ved at tilsidesætte.

Den Frimodighed og Styrke, den mandige Veltalenhed, hvormed han forsvarede neutrale Magters Rettigheder, den Klarhed Jevnhed og Orden, hvormed han fremsatte sine Grunde, de ukunstlede og indlysende Retfærdigheds-Grundsætninger, med hvilke de understøttedes, gjøre dette hans bekjendte Svar til et uovertræffeligt Statskunstens Mesterverk.

Ogsaa vandt det hele Europas Bifald og Beundring, og befæstede i en høj Grad den Agtelse og Ærbødighed, man allerede forhen havde [for dets Forfatters Retskaffenhed og Klogskab. Men den Belønning, som maatte være

den ædle *Bernstorff* behageligere end alt dette, var den roliggjørende Bevidsthed, at have givet et stort Exempel, og vist Verden, at Retfærdighed og Sandhed, anyendte med Visdom, ere stærkere end alle Vaaben.

Disse faa opregnede Træk og Handlinger, som ikke ere fremdragne af skjulte Gjemmer, men ligge aabenbar for Verdens Öjne, ere mer end tilstrækkelige til at forsikre *Bernstorff* en berömmelig Udödelighed og Fædrelandets stedsevarende Taknemmelighed; thi hvo er den, som ikke veed, at vore Forbund og Pagter med Fremmede ere agtede, og at det var ham,

som stiftede dem : at Dannemark ingen Fiender har, og at det var ham, som afvæbnede dem : at dets Flag vajer frit og æret paa alle Have, og at det var ham, som betryggede det : og endeligen, som en Følge af disse Velgjeringer, at vi alle sidde i Fredens velgjørende Skygge, og at det var ham, som udbredte den over os og over Landet?

De Gamle agtede højt og belønnede med Borgerkronen den Mand, som havde frelst en Medborgers Liv, hvad skyldte vi da *Bernstorff*, hvis Dyd og Klogskab saa ofte afvendte Kri-

gens Rædsler, og frelste saa mange Tusinde?
Stor var *Bernstorff's* som Menne-
ske, som Borger, som Statsmand;
men ogsaa Muserne føle et stort og
smerteligt Tab ved denne Ædles Död.
Vel kan man ikke lægge en *Bernstorff's*
Fortjenester af Videnskaberne paa den
Vægtskaal, som bestemmer de egentli-
gen saakaldte Lærdes Værd, end-
skjönt hans Statsskrifter, naar de
endog betragtes som Idealer eller blot
videnskabelig Gjenstand, vilde være
nok for at gjøre ham fortjent til et me-
get ophöjjet Sted blant de berömteste
Videnskabs-Mænd.

Men en Mand i *Bernstorffs* Stilling kan have andre, og uden Tvivl endnu større Fortjenester af Videnskaberne, end den egentlige Skribent.

Jeg vil ikke tale om, at uagtet han ofte med alt for god Grund sukkede over den sørgelige Erfaring, som den ædle Sully allerede i sin Tid beklagede: „at det, som et Aarhundrede vinder i Oplysning, sjelden bliver til Fordel for Sæderne” saa glædede det ham dog usigeligen, hver Gang han erfarede, at der var gjort noget nyt Fremskridt paa Videnskabernes Bane. Og hans Kundskab i deres Rige var saa udbredt, at han med mageløs Hastig-

hed indsaae Værdien og Fordelen af enhver Opdagelse, enhver Forbedring, og kjendte Manglerne i ethvert Videnskabsfag. Ikke heller vil jeg tale om den Højagtelse og Fortrolighed, han altid viste for sande og fortjente Videnskabsmænd; ikke ydmygede han dem ved at lade dem føle deres Afhængighed af hans Magt og Anseelse, eller ved at gjøre Pomp med den Yndest, han viste dem. Han ansaae dem som den udvalgte Del af Folket, bestemt til det besværlige og ofte farlige Kald, at udbrede Kundskab og Oplysning. Han besad i høj Grad den uskatterlige Gave, at

indlade sig i Undersøgelse med enhver Videnskabsmand i dennes særdeles Fag, at opmuntre til Arbejdsomhed og Anstrængelse, ved at gjøre Sagen vigtig, og vise hvor meget han selv agtede den. Ogsaa min Erfaring bekræfter, at det er bogstaveligen sandt, hvad flere oplyste Mænd have sagt, at man aldrig forlod *Bernstorff* efter videnskabelig Samtale, uden at have lært noget.

Jeg behøver heller ikke at tale om hans Fortjenester af dette Selskab. Hans varme deltagende Medvirkning i vore Bestræbelser, hans Glæde, naar noget Nyttigt blev udrettet til Oplys-

nings Fremme og Selskabets Hæder.
 Hvor ofte have de ikke oplivet og op-
 muntret os!

Det var *Bernstorff's* Verk, at det-
 te Selskabs Virkekreds blev udvidet,
 ved at optage de philosophiske Viden-
 skaber iblandt dets øvrige Formaal, og
 og forøge den med en filosofisk
 Klasse, som Selskabet endnu skal ord-
 ne. Mærkeligt er dette, at *Bernstorff*
 med saa megen Deltagelse yndede det-
 te Forslag, paa en Tid, da han, saa
 vel som flere oplyste Mænd, fuldkom-
 men fölte og bemærkede, at visse nye-
 re Grundsætninger i Philosophien og
 dennes nærværende Tilstand vel hav-

de en meget stor, men, som det synes, ikke overalt fordelagtig Indflydelse paa Religion og Sædelighed, paa det borgerlige Selskabs Orden og Rolighed. Men det giver et Bevis mere paa den retfærdige Visdom, med hvilken denne sande store Mand, ogsaa i dette Tilfælde, vidste at adskille Brug fra Misbrug, og ikke fordömte hin for at hemme denne; et Bevis paa, hvor langt han var fra den Partiskhed og Ensidighed, som ikkun ere indskrænkede Sjeles Egenheder.

Men det, som mere end alt, kroner *Bernstorffs* mange og store Fortjenester af Videnskabers og Oplysnings

Venner, er ikke alene det, at han, mægtigen understøttet af vor Sandhed elskende Kronprinds, med al sin overtalende Indflydelses fulde Kraft har bidraget til, at forskaffe Fædrelandet det uskatterlige Fortrin frem for alle europas Stater, at have uindskrænket Frihed til at yttre offentligen ved trykte Skrifter enhver Tanke og Mening, som ikke fornærmer Sæderne eller den selskabelige Sikkerhed og Orden. Men især dette viser *Bernstorff* som den sande Kundskabs og Oplysnings Befordrer, at da ogsaa denne Vældædigheds-Lov, som i en monarkisk Stat uden Tvivl er det stærkeste Baand

imellem Regent og Folk, blev saa uvardigen misbrugt, at det skrækkede de redeligste, men mindre stormodige Oplysningens Velyndere og Befordrere, blev *Bernstorff*, som aldrig gik noget Skridt tilbage, fordi han aldrig gik noget fremad uden modent Overlæg, ogsaa heri urokkelig. Hans Klogskab saa, at Oplysnings og Kundskabs Fremgang er uopløseligen bunden til Frihed i at meddele sine Tanker, og at den gaaer lige Skridt med denne. Han var selv for oplyst, til ikke at vide, at det er den af Sandselighed indskrænkede Fornufts uigjenkaldelige Skjebne, at den skal gaa igjennem Vildfarelsers

mørke Afveje frem til Lys og Sandhed; at man ved at tilintetgjøre Muligheden af Vildfarelse, om det var gjørligt, vilde for evig tillukke Vejen for Sandhed. Han beklagede og følte dybt de skjendige Misbrug af denne Frihed, blant hvilke nogle endog rørte ham personligen; men ogsaa dette gjorde ham ikke vaklende.

Han attraade og ønskede ivrigt, at Frihedens Misbrug maatte kunne hemmes, men han forkastede ethvert Middel, som kunde standse dens velgjørende Brug.

Han indsaa, at Overgangen fra Brug til Misbrug var saa umærkelig,

at de nøjeste Grændser vare ubestemmelige imellem disse; og at man maatte lade det være nok at straffe de Misbrug, som Lovene uden Tvetydighed kunde bestemme.

At en Mand, som forenede saa mange ypperlige Sjels - Egenskaber, som i saa mange Henseender var stor og havde gavnet meget, var saa almindeligen elsket, at man om ham kan med Sandhed sige det, som en meget berömt Taler har sagt om den ædle Daguesseau, at hans Tidsalder paatog sig for ham Eftertidens Skikkelse, og erkjendte hans Værd,

ikke havde været mere til; dette er vel baade tröstende og opmuntrende, fordi det viser, at Dyd og sande Fortjenester ikke altid miskjendes; men dette Tilfælde er tillige saa sjældent, at det næsten kunde synes, som det kastede en Skygge paa denne store Mand's Minde. Det er Pligt at borttage denne eneste Skygge, ved at opsøge Aarsagerne til dette vor ædle *Bernstorff's* saa usædvanlige Held. Disse Aarsager maa ikke søges i hans eget store og uskatterlige indvortes Værd; Verdens Erfaring modsiger dette. De maa søges i tilfældige ud-

vortes Omstændigheder: I hans blide
 indtagende Væsen og værdige An-
 stand, i hans Embeds Beskaffenhed,
 at Følgerne af hans Handlinger havde
 mere Indflydelse paa Borgersamfundet
 i det Hele, end paa enkelte Klasser el-
 ler Individuer i Særdeleshed, hvor
 den enes Ønsker saa sjelden opfyldes,
 uden at den anden troer sig fornærmet,
 og endeligen synes de at ligge i Natu-
 ren og Følgerne af hans vigtigste sidste
 Handlinger, hvis aabenbare og al-
 menfölte velgjørende Virkninger han
 oplevede, da de fulgte umiddelbar paa
 Handlingerne.

Disse vare uden Tvivl de egentlige og sande Aarsager til det sjeldne Særsyn, at Menneskeslægtens Velgjører blev uden Modsigelse erkjendt og paaskjønnet af de Medlevende.

At hans Död*) udbredte Sorgens mørke Slør over Landet, og blev af Alle følt med Vemods Smerte, som en almindelig Gjenvordighed; denne hæderfulde Lön havde han tilfælles med flere store Mænd. Deres Död efterlader en Tomhed, som nedslaaer Sjelerne; vi føle med Gysen denne Tomhed!

*) Den 21 Junii 1797.

Men vi fortrøste os til Regentens
 Visdom og Virksomhed, at han har
 fundet Middel til at opfylde den.

Bernstorff's Gud, og vor Gud,
 give dertil Velsignelse og Held!

(77)

VII.

O R A T I O

Q U A

A N D R E A E P E T R O

C O M I T I

D E B E R N S T O R F F

I N A U D I T O R I O R E G I A E U N I V E R S I T A T I S
H A V N I E N S I S S U P E R I O R I

D I E X X I V M A R T I I M D C C X C V I I I .

P A R E N T A V I T

D . G . M O L D E N H A W E R .

VII.

ORATIO

ANDREAE PETRO

COMITI

DE BERNSTORFF

IN AUDITORIO REGIAE UNIVERSITATIS
HAVNIENSIS SUPERIORI

DIE XXIV MARTII MDCCXCVIII.

PARENTAVIT

D. G. GOLDENHAWER.

VIRO ILLUSTRISSIMO
JOACHIMO GODSCHE
COMITI
DE MOLTKE
EQUITI ORDINIS ELEPHANTINI
REGIS A CONSILIIS INTIMIS
&c. &c.

L

VIRO ILLUSTRISSIMO

IOACHIMUS GÖDSCHKE

ILLUSTRISSIMO

DE MOJLKE

EQUITI ORDINIS ELEKTORALIS

REGIS A CONSILII INTIMIS

ADHUC

IN

DE

DE

DE

DE

DE

DE

Eccui alteri, quam *Tibi*, Comes
 Illustrissime, hanc orationem nuncupem, quam *Tuam* appellare non uno nomine licet? Quum *Tua* auctoritas me publici luctus et desiderii interpretem excitasset, mali infacundus quam ingratus videri. Vici metum, ne minutae vocis culpa tanti Viri laudes deterrerem, quum ad officii debiti cogitationem spes illa accederet,

fore ut vires mihi adderet pia reverentia et amor virtutum, ad quarum contemplationem propius admitti mihi contigerat. Quin novum *Tuae* erga me benevolentiae cumulum adjecisti, dum consilio *suasque* *Tuo* provideres, ne, quam *alii* interdum *ex* inopia, ipse *ex* dicendorum *copia* difficultatem *paterer*. Fuit ea oratoris felicitas, ut illa sentiret ac diceret, *in* quae *prior* senseras *Tu*, cui *per* triginta annorum spatium *tot* *publicae* *privatae*

que necessitudines cum utroque
 BERNSTORFFIO intercesserant,
 quique ANDREAM PETRUM
 tam intima et fida, quam anti-
 qua consuetudine et familiari-
 tate devinctum habueras. Pro-
 inde, quod in adumbranda Viri
 immortalis effigie audientium be-
 nignitatem expertus sim, debeo
Tibi, qui argumenti, in quo mihi
 versandum esset, delectu, ne cae-
 tera displicerent, effeceras. Pa-
 tere igitur, ut quod *Tuum* est,
Tibi publice reddam; ex quo qui-

dem officio meo ipse illud consequar, ut honorificentissimum *Tuum* de me iudicium qualicumque mei erga *Te* obsequii et singularis observantiae pignore coluisse videar

TIBI

COMES ILLUSTRISIME

ADDICTISSIMUS

D. G. MOLDENHAWER.

Quam anno superiore, Auditores,
erepto his terris rebusque humanis
ANDREA PETRO BERNSTORFF,
passi sumus jacturam, publicae cala-
mitatis nota insignivit concors populi
vox, luctus moerorque. Accepto
primo nuntio discriminis, in quo tam
cari capitis vita versaretur, quanta in
aûla, urbe, regno trepidatio! Audita
tandem voce: Vixisse! quanta subito
diffusa est moestitia! Omnes eodem

velut ictu percussos triste defixit silentium. In civium vultu et fronte se prodidit communis, qui in animos penetraverat, dolor, in hoc uno, quod summis cum imis esset communis, nonnihil levaminis quaerens. Omnibus qui vixerit, omnibus occidisse, mox uno ore boni ingemere. — Vix cicatricem duxerat vulnus altum animis nostris impressum, quum recrudesceret dolor, rebellaret tristitia ad adspectum funeris, non sumtuoso apparatu, sed spectaculo eo insignis, ut optimi Principis et populi amicum, omnium amorem et laetitiam efferri pateret. Et verissimi hujus luc-

us nostri significationes quam cupide
recognovit! quam honorifico suffragio
ornavit orbis, quem laudem suarum
suffragatorem et admiratorem Vir, in-
ter praecipua aevi sui ornamenta nu-
merandus, habuerat! At quid ego
haec? cur in ista revolvor? Non ideo
tanta frequentia huc conventum est,
ut infandus renovetur dolor, qui,
quoties sua sponte recurrit, nos vani-
tatis, qua res humanae laborant, acerbo
sensu plenos relinquit. Quin potius
facere juvat, quod solent amantes, qui
eorum, a quibus aegerrime abstrahe-
bantur, imaginem revocare gestiunt,
et grato cuidam in oculos transeunti

errori indulgent. Pascere juvat animum recordatione praesentis quondam inter nos spirantisque virtutis, nunc quidem ex oculis sublatae, sed nulla oblivione in nobis interiturae; juvat intima ejus penetralia venerari; juvat sublime illud fastigium suspicere, ad quod se vis mentis humanae evehere queat. Sic vel tenui penicillo adumbrata imago Viri, cui per omnem vitam nil fuit officii cultu sanctius, stimulos admovebit ad calcandum et strenue persequendum ejus vestigiis insignitum tramitem, quo uno ad veri nominis dignitatem et excellentiam contenditur. Sic, qui esse inter nos desiit, singula-

ris, quod nobis reliquit, exempli praestantia vivos posterosque demereri perget. Sic mihi saltem quodammodo respondere licebit salutari consilio, quo permotus hoc parentale solemne instituit virtutis ac meritorum BERNSTORFFII Cultor addictissimus, qui, quum eorum ex hoc loco praedicationem adhuc desiderasset, ei prae caeteris opportunum auspicatum illum diem duxit, quo ante hos triginta septem annos ANDREAS PETRUS BERNSTORFF, ad hujus regni curas admotus, campum amplissimum nactus est, in quo se exercere ingenium posset ad summa omnia natum. Partibus,

quas benevole mihi demandatas non
 fiducia obeandi, sed pudore recusandi
 suscepi, quantum potero, fungi conanti
 Vos, Auditores, adeste ! Favete pro-
 vocatae pietati hominis, ab arte minus
 disertis, at justa sanctae animae reve-
 rentia tacti, dum ad tumulum accedens,
 omnis generis floribus consertum, la-
 pidi hos duos titulos inscribet: *Optimo*
Viro. Optimo Civi. Enimvero talem
 se, dum viveret, moribus meritisque
 suis in omnium animis descripserat ;
 talem dum delineare aggredior, spero
 fore ut, quae defuerint, suppleat au-
 gusta in vobismetipsis, Auditores, ex-
 pressa *BERNSTORFFII* effigies, et ;

quod oratio non possit, animi assequantur.

Ubi angustissimos dicendi fines verecundia ponit, tantaque se offeret laudum propriarum ubertas, ut copia delectum impediatur, ecquis diverticula curet, quae sterilis illarum materies oratorem quaerere cogit? Ditaverat Nostrum uberrimo benignitatis suae proventu natura; in eo beando cum natura fortuna contenderat, sed industria cum utraque certavit. Et naturam quidem jam in corpore condendo et adornando habuerat eximie fautricem. Aderat viro principe digna proceritas et capitis honor. Frons ardua, decen-

ter prominens altaeque mentis index; color faciei virilis; vultus apertus, liberalis, sereni decoris gravitate venerandum quid et amabile renidens; oculi ingenio pleni et lumine amico micantes; os suave, omnibus responsis mandatisque gratiam concilians. Tanta in aptissima singularum partium dispositione concinnitas, in concinnitate pulcritudo et dignitas, ut in iis formandis natura artifices adhibuisse manus videretur. Totus corporis habitus, dum animos alliciebat, reverentiam imperabat. Admirabantur personam, quicumque videbant; oculis eam sequebantur, mente tenebant.

Enimvero inhabitabat hoc augustum domicilium multo pulchrior hospes, mens praestantissimis naturae muneribus cumulate ornata. Ingenium ei in rebus perspiciendis vividum, sagax, subtile; iudicium in discernendis acerrimum; memoria in arripiendis velox, in retinendis incredibilis. Quae singulae per se eximiae erant dotes viresque, plus adhuc admirationis habebant perfecta omnium conspiratione atque consensu ad efficiendam in rebus agendis excellentem dexteritatem atque sollertiam. Vigor igneus jam in puero eluxerat; qua aetate vix scintillare incipiunt aliorum ingenia, eo ardore se

concitatum senserat, qui, quos urit,
ultra indecorae mediocritatis angustias
rapit. Ad praeclaram et illustrem in-
dolem accesserat diligens et severa
cultura, eademque, quum nil volenti
difficile esset, cum successu laeta, tum
fructu multiplici in vitam reliquam be-
nefica. Adolescentiae enim gnaviter
exercitatae, juventuti laboriose trans-
actae animum ad gravissima quaevis
subeunda duratum, et in rebus seriis
tractandis infatigabilem Vir, in vita ne-
gotiosa versans, debuit. Debuit ei,
qua bonarum artium et litterarum sub-
sidia sibi paravit, contentioni, quod
eorum, quae scire et ad utilitatem et

ad decus reipublicae intererat, nil facile eum falleret, quod ea ad manus et in promptu haberet, quod suis ubique cernere oculis posset, nec alienis egeret, et in quocunque colloquii genere conserendi scienter et argute sermonis apparatu ad miraculum paene esset instructus. Caeterum vitae actuosae didicerat, ad quam natura eum finxerat, natalium splendor invitabat, avita exempla exsuscitabant, voluntas trahebat. Hinc singularem industriam ad dixerat disciplinis iis, quibus civitatis tuendae, perficiendae, ornandaeque rationes, consilia, praesidia continentur; alias, quae liberalem indolem de-

cent, excoluerat, quantum ad mentem instruendam, acuendam rationem, et ingenium perpoliendum, satis esset; alias cum gustu delibaverat. At in ipsis studiorum oblectamentis assequutus ea erat, quae sedulitatis alienae, in his aetatem terentis, laudem adaequent,

Saluberrimam vero animi excolendi justaeque conformationis perficiendae disciplinam provida benigni Numinis cura sibi contigisse ipse venerabundus agnovit in necessitudine vere paterna, in quam his in terris advena a patruo (at quanto tum Viro!) receptus est. Quae eximiis ingeniis invita Minerva imprimitur forma, ea, si forte

haesit, haud diu servatur; mox cum fastidio excussa perit. Verum ubi magnificam speciem, quae generosis mentibus obversabatur, sibi objectam cernunt; hac visa incalescunt, hanc amplectuntur, hanc aemulari conantur. Jam illud rarum inter mortales sapientiae, probitatis humanitatisque exemplar intuens quotidie, quam intime affici mens juvenis debuit, in qua acerrimi sensus veri, boni, pulchri vige-
bant! his plenum pectus quantopere juvari et accendi tam augustae virtutis adspectu, quae, quot documenta sui, tot invitamenta praebebat! insita laudis et gloriae cupiditas quanto nunc ardore

ferri debuit in studia promerendae ce-
lebritatis, quae meritorum praestantia
ac diuturnitatae paratur! Sed relictis
his, in quibus se explicuit diserta alio-
rum oratio, pulcherrimam, Auditores,
quam vita retulit, animi imaginem
contueamur.

Contigerat nostro mirifica virtutis
indoles; at, quem in illis quoque par-
tibus agrum habuit natura optimum,
optima cultura subegit. Sata in primo
aetatis vere virtus crevit cum eo et
adolevit; cum flore juventutis effloruit;
cum aevo assequuta est maturitatem.
Quin jam adultam virtutem juvenis;
viridem florentemque vir annis gravis

expressit. In ipsa fervida et lubrica moribus aetate se licentiae nil sibi sumsisse; inter tot voluptatum invitantium illecebras voluptatum irritamenta sprevisse; tot lenocinantibus vitiis pectus objecisse nobili eorum contentu munitum; se duce religione scopulos, quotquot illorum innocentiae minentur, evasisse sospitem; nea cogitatio limpidissimae oblectationis fons extitit mansitque Nostro, crepetenti in memoriam adolescentiae his triumphis traductae. Curarum ei prima caeterarumque dominatrix fuit haec; bonus ut esset, ut e bono fieret melior, ut firmo rationis imperio impetum naturae subjiceret,

omnisque officii ut apprime sciens, cita
 tenax cultor foret. ^{sc} E tali animi matura
 inductione et exercitatione congrua
 enata est boni sponte, alacriter, con-
 stanterque faciendi consuetudo; hinc
 prodiit illa singularis simplicitas mo-
 rum, et in omni actione elucens excel-
 sitas; hinc et illa in toto vultu diffusa
 quies et serenitas, indicium animi nec
 illecebris pertentati, nec operosa per-
 turbationum moderatione distracti. Nil
 vero jucundius, nil pulchrius animad-
 versione amicissimae concordiae, ad-
 quam virtutes indole dispares in pacato
 sinu receperat. In una sede moraban-
 tur graves et severae aptissimo vinculo

junctae cum iis, quibus hominum studia et amores parantur; quae in privatae conditionis umbra nascuntur, quasque vita inter occulta sapientiae studia exacta colere amat, copulatae cernebantur cum iis, quas magna provocat atque illustrat fortuna. — In tanto animi robore, quanta mansuetudo! in tanta normae ac morum severitate, quanta judiciorum lenitas, et fratribus ignoscens indulgentia! in tam animoso vigore, quam sui potens rector! in tanta animi motuum celeritate, quanta in iis componendis sedulitas! ac ubi subito aestu, ut magna ingenia solent, effervereret, quanta se colligendi

coercendique affectionis impetum facilitas. Ad omnes sensus humanos tener et mollis, sed idem constantissimus justitiae et aequitatis antistes. Rigidus officii debiti exactor, sed idem inibin alios, quod non esset in se, immo dulcoris, quam sibi. Candidus suae praestantiae iudex, neque tamen sui opinione elatus, nec sibi connivens morum suorum inspector, nec ulli longe inferiorum molestus; nemini gravis. Unius verae solidaeque virtutis admirator, et meritorum vel in hoste aestimator ut peritus sic aequus, sed idem et bonae voluntatis, cui vires desunt, mitis laudator. Nequitiae artium

ac improbitatis, praesertim in publicum, acris censor et, si leges poscerent, vindex; at injuriae sibi illatae sedulo inscius, sponte immemor, et ignoscendo victor. Nec in suspicionem pronus, nec simulator, sed idem cautus, suaque se circumspectione involvens. Natura verax, apertus, latebrarum fallacium expers, sed idem recessuum, fraudis ac insidiarum in aliorum animis explorator sine felle sagacissimus. Modestae in veritate promenda libertatis fautor tutorque, ac opinionis publicae observator attentus, sed rumorum et vocum, quas vecors audacia aut maligna dicacitas fundit

spargitque, contemtor egregius. Nam in se ipso, quod sequeretur, habebat; ad imbecillas opinionationes inconditosque clamores suos actus flectere nescius. Mira in totius vitae cursu constantia et aequabilitas; placidus morum et continuus tenor; invicta moderatio utrique fortunae sustinendae par. Magnus in utraque; in utra major esset, dubium reliquit. In sole, in umbra, semper erat et ubique idem; certe rarius, quam ferre solet mortalis conditio, a se ipso dissidere visus est. Dignitatem non luxus fastusque, sed decora et nobilis simplicitas splendidiorem fecit; auctoritatem suavissimo

condimento temperavit obvia comitas
 et affabilitatis gratia. Mollia fandi tem-
 pora captandi, necessitas nulla; faciles
 aditus; patientissimae aures; blanda
 alloquia; benigna responsa, quae non
 inani verborum sono aures mulcebant,
 sed solido solatio animos recreabant,
 consilio opportuno juvabant, et, si,
 quod petebatur, debebat negari, spei
 irritae molestiam verbis non arte quae-
 sitis, sed e re ipsa natis lenibant. Et
 in hac sermonis et morum inaffectedata
 veritate sermo et mores summis ac imis
 accommodati. *Aulicus cum aulico,*
cum milite miles, cum litterato littera-
tus, civis cum cive; omnium tempo-

porum, ingeniorum, hominumque
homo.

Cum illae, quas non nisi perstrin-
gere mihi licuit, ingenii felicissimi do-
tes, tum hae concordi et stabili nexu
junctae, nulloque vitio rem confinio
laesae virtutes cuius, in congressum
et colloquium Viri summi venienti, se
absque ostentatione et fastu conspi-
ciendas venerandasque praebebant.
Enimvero exquisitiore jucunditate
fruebantur ii, quibus consuetudo ar-
tior copiam fecerat penitus introspi-
ciendi animum, in quo velut sedem
suam domiciliumque fixerat humanitas,
qui generosissimis sensibus plenus nil

nisi in commune profuturum, nil nisi magnum et excelsum moliebatur. Ubi amicus amico pectus aperiebat, benevolentia ipsa ex ejus oculis adspicere videbatur. Ad hanc unam eum genuisse naturam, studium exercuisse, usum perfecisse crederes. Quotquot in familiarem sinum cogitationes, vota et desideria effundebat, perpetuam bene cupiendi et bene faciendi quam plurimis alacritatem spirabant. Quicquid humanam conditionem in melius mutare, levare miseras, mentes ad liberaliorem cultum effingere, benevivendi praesidia iis efficacius admo- vere, quicquid novos felicitatis pub-

licae privataeque fontes aperire posset; haec gratissima colloquiorum materies, cui immorando ejus animus ardore quodam concitabatur. Quaevis ex hoc genere egregie dicta aut facta, quivis sive Patriae, sive magnae hominum civitati eximie salutare conatus, quaevis virtutis sublimioris exempla eum voluptate, ad intimas venas et medullas penetrante, perfundebant. Eam quum ex oculis fulgentem, sermone fervidiore expressam perciperes; tibi esse debuisse pectus degener aut frigore adstrictum, nisi purissimo igne te ipsum accendi; saltem beneficum quoddam contagium ad te transire sensisses. O!

multis illum occidisse flebilem, nemini
flebiliorem, quam sibi: quoties acerbe
questa est BERNSTORFFII tumulo
assidens Amicitia! quoties ereptum in-
gemuit! et quando elugebit cultoris,
quo haud sanctiorem haud constantio-
rem habuit unquam, jacturam!

sup Agnoscitis, Auditores, in Viro,
qui humanitatis velut simulacrum retu-
lit, genuinum illius Religionis sectato-
rem, quae tota benevolentiae et amoris
disciplina est. Agnoscitis ex his velut
lineamentis hominem Christianum, qui
penitus imbiberat mentem caelestis,
quam ore animoque profitebatur, doc-
trinae, eamque omnem velut in suc-

eum sanguinemque converterat. Religio enim sibi vindicat honorem, hanc illustrem se duce prodiisse virtutem, nec potuit talis virtus nisi tali tantaque magistra formari. Quae tenerae adhuc menti manus fida ac sollers injecerat religionis semina, insita naturae bonitate tam altas radices egerant, ut qua aetate ob cupiditatum aestum exarescere solent, in ejus pectore irriguae inhaeserint. Quin in ipso aevi flore animum a quavis leviori cura ad hanc gravissimam traduxit, acuendi in se alendique sensus religiosi, ut is sensuum omnium acerrimus, ut caeterorum moderator foret. Hinc ut persua-

sionem eam, cui hominis Christiani ad altiora usque enitens virtus, tranquillitas spesque laetissima innititur, foveret, ut muniret, ut nova luce collustraret, omni opera ac studio enisus est; hujus salutaris scientiae incrementis nihil ei acceptius; iis capiendis intenta occupatio fuit mansitque gratissima animi post labores suos et curas feriantis remissio. Unde tanta sententiarum his de rebus in Nostro firmitas, quantam in paucissimis reperias; eadem vero, quamvis proterviam sentiendi licentiam graviter indignaretur, ab omni tamen asperitate in secus sentientes immunis, quoscunque nosset ingenuo ac vere-

cundo veri indagandi, et ad vitae usus transferendi studio duci: quippe temperante nimium sensus religiosi calorem perspicua et certa, a qua ille ductus erat, scientia. Tanto vero se efficaciorum et potentiorum in mente componenda, et ultra terrenas angustias evehenda praebuit. In animum se adeo velut transfuderat Religio, ut ab hac nulla plane vitae pars sejuncta, ut ea omnis esset effigies sanctae intus habitantis doctrinae.

Age, Auditores, hanc excellentem naturam, tot dotum ac virtutum praesidio ad summa quaeque munia instructissimam, persequimini in vitae

civilis stadio vires suas explicantem,
 et irrequieto meatu contendentem ad
 metam. Ut jugi se agitatione exercet!
 ut motu perpetuo gaudet! ut gesta ge-
 stis, merita meritis cumulat, et velut
 praeterita sint oblitterata, si quid remit-
 tat, nondum se bene meruisse putat,
 nisi pergat mereri! — Quicquid alii
 vocant laborem, BERNSTORFFIO
 erat natura. Semper illi acer animus,
 semper praesens. Quicquid munerum
 ratio poscebat, id absque cunctatione
 aggrediendi, et, quo coeperat, ardore
 prosequendi aderat egregia alacritas,
 quam nec occupationum undique con-
 fluentium multitudo et moles, nec ne-

gotii se offerentis difficultas, nec ullius generis delinimentum poterant infringere. Officii voci, de horis collocandis pronuntianti, ne obloqui quidem conabatur appetitio, si qua in recessu aversa delitesceret, utpote quae illam cedere aut premi nesciam nosset. Vim in suscipiendis continuandisque laboribus invictam et in diversissimis curis, prout se obtrudebant, citra morositatem ac fastidium ilico suscipiendis versandisque plane singularem, aequabat mentis perspicacia, semotis involucris in rerum momenta penetrans, et in nodis expediendis aequae felix, ac in detegendis sagax. Causam audiendo

causam pervidebat. Nil tam perplexum, cui evolvendo impar esset acumen; tam nil retrusum et abditum, quod mentis acies non erueret; nil adeo arduum, quod officii ratio non persuaderet, quod non transcenderet ingenii felicitas. Respondebat lucidae rerum perceptarum intelligentiae in iis exponendis perspicuitas. Qua celeritate sibi mutuo animi vires, eadem iis sermo et stilus inserviebant. Uterque cuilibet argumento apprime congruus, sponte sua fluens, in reponendo vivax, et ad persuadendum potens; masculus, gravis, nervosus; sine siccitate pressus, sine redundantia plenus; placens

vel sine cura placendi. Nil ei nisi ap-
 tum accommodatumque ad mentem
 manumque veniebat, quin fortuito me-
 liora excidebant, quam alii pertinaci
 labore extundunt. Ad hanc incredi-
 bilem agendi facilitatem, in ipsa frontis
 serenitate conspicuam, qua, calido
 die exacto, in amicorum circulos pro-
 dire solebat, accedebat diligentissima
 diei dispensatio, temporis longioris ac
 vitae diutioris vicaria. Calculum cum
 horis suis subducendo cavebat, ne ulla
 absque fructu periret; animusque vi-
 cissim aut curam impendebat populo,
 aut otia sibi. De die in diem idem of-
 feriorum redeuntium ordo. Si negoti-

orum varietas faciebat discrimen, omnia fides et industria obeuntis aequabant. Et quid dicam de exquisita, qua florebat, civilis sapientiae scientia, cujus singulae partes, arcuissimis nexu devinctae, compagem perfectam sistebant? Quid de profunda ingeniorum affectuumque humanorum cognitione, quae, dum pervios ei faciebat quoscunque animos, ipsum adversus quasvis subdolas artes et eruditam fraudem tectum septumque reddebat? Quid de oculata, quae lateri ejus perpetua comes adhaerebat, prudentia, in hominibus rebusque tractandis consilii plena, ad casuum incerta et omnis

generis occasiones parata, in rationibus
 inveniendis et subducendis prom-
 ta, in providendo cauta, in exequen-
 do strenua? Quis, quam ille magno
 animo complexus est, praestantiam,
 in omnes vitae partes fusam, compre-
 hendere orationis angustiis posset?
 Quot per lustra septem munera amplis-
 sima gessit; tot agros sollertissime cul-
 tos et laetissima segete tectos reliquit.
 Quot adeptus est honores, totidem me-
 ritis anteverterat, et, quovis dignita-
 tis fastigio altior, mentis excelsitate
 superavit. Quot habuit collegas; tot
 testes atque praecones devotae Regi-
 ac Patriae caritatis, fidei integerrimae,

ingeniosae in utilitatibus publicis exco-
 gitandis afferendisque dexteritatis, ge-
 nerosi in veritate ac libertate tuenda
 ardoris, in indolis moderatae lenisque,
 quae, quamdiu licet, molles aditus et
 remedia, in asperis spretis, captat sua-
 detque, constantiae tandem et firmita-
 tis, quam nec studia nec odia, nullae
 illecebrae, nulli terrores, nulli fortu-
 nae volubilis et iniquae casus concu-
 tere, aut e sede solida dimovere valent.

Quantus vero his ipsis virtutibus
 illustrandis exercendaeque prudentiae
 campus aperiatur, quum ei externa-
 rum Regni necessitudinum moderan-
 darum cura, ad quam capessendam

Q

velut consilio divino factus erat, de-
 mandaretur. Suscipit provinciam,
 omnium concensu gravissimam, cujus-
 vis difficultatis et molestiae imminentis
 gnarus, sed ad omnem superandam
 aequè paratus, ac a natura et arte in-
 structus. Alta mente velut e specula
 contemplatur omnium circumquaque
 gentium regna; quid cujusque, quid
 in primis suae intersit; quid singularum
 domini ament, quid earum rectores
 ambient ac moliantur, id exploratum
 tenet. Adstat ei Ars Politica, ea vero
 fida virtutis ministra, nil, quod virtu-
 tem dedebeat, suadens, nil, quod vir-
 tus improbet, consecrans. Illa ei con-

silium in praeteritis emendandis, in
 praesentibus ordinandis, in anticipan-
 dis praeparandisque venturis. Ac ri-
 visu rerum facies introspicit, per cap-
 tiosa penetrat, ambigua argute coniec-
 tando enodat, ac nondum dubio coelo
 tempestatem surrecturam praesentit,
 et ne surgeret vel noceret, providet.
 Nostra ut otia et somnos defenderet,
 excubias pro regni salute tanta vigilan-
 tia agit, nil ut ejus aciem in omnes
 partes intentam effugere queat. Cae-
 terum, nunquam suis absimilis, nil
 astutiae artes moratur; insidias, si vel
 callidissimae struerentur, eludit, do-
 losis machinationibus pro muro objicit

pectus, ac errore suo levat nos, qui Danicam fidem aestimabant ex sua. Ut irretorto oculo unam patriae incolumitatem spectat, sic, quae ejus rationibus unice conducunt, consilia non titubante, non tremulo, sed composito, firmo et decoro gressu prosequitur; nullam ino Republicae administratione laudabiliorem esse constantiam ratus, quam quae sit fidei et justitiae consors, quae ubi vela obliquandi adsit necessitas, quamcunque tamen honestatis labem caveat, ac, dum suo juri nil detrahi sinat, de alieno nil detractum velit. At magnitudinis animi et fortitudinis, quae, fiducia

primæ causæ sublimis, velut de vertice montis tempestates subjectas despectat, quam nec impetus nec mora debilitat, quæ nec se frangi, nec, quod magis est, se emolliri, nec cuniculis labefactari patitur; talis in Nostro fortitudinis documenta longe his, quæ hæc loquitur aetas, insigniora ex secretioribus scriniis in lucem protrahet dies, Virumque cum inclytis antiquæ constantiæ exemplis comparandum posteris sistet. Artis politicae adyta adire, si liceret, hominem meae conditionis haud decet, nec, si deceret, libet. Historia, hæc severa male dominantium et prave consilantium ca-

stigatrix, ubi ad seculi hujus declivis fraudes, violentias, rapinas, crimina horrescens, suasores ad superiorum gubernacula sedentes lustraverit, et promerito elogio ornaverit hos, qui publicam juratamque fidem ac sancta gentium jura pendebant nihili, nisi quamdiu e re sua esse censerent; hos, qui, omni publici judicii reverentia et pudore excusso, sancire foedera, et sancita rumpere, ex aequo erant parati; hos, qui discordias maligne concitabant, concitatas, suscepta sequestri auctoritate, deponere insolenter jubebant; hos, qui, nulli nisi aviditatis legi obtemperantes, terrarum orbem vexa-

tione et gemitibus replebant, ac vastationibus et cruore Foedabant; illa et veritatis seu oppressae, seu corruptae ultrix, et commendatrix virtutum celebrabit, suoque praeconio posteritati consecrabit memoriam **ANDREAE PETRI BERNSTORFF**, qui sagacitatem politicam ac probitatem religiosam sororio copulavit vinculo; qui inter summas rerum ac temporum difficultates artem istam ancipitem non modo sine virtutis dispendio, sed cum ejusdem incremento, cum insigni decore exercuit; qui in protegendis civium suorum juribus atque fortunis, et in tuenda Regni dignitate egregie fortis et animosus, nil

tamen perfidi, nil in ullam gentem libidinosi, nil injuriosi in illam magnam hominum civitatem suscepit; qui secum concors pacisque auctori et arbitro devotus unice ad nationum concordiam, ad animos tumentes placandos, extinguenda odia, calamitates publicas avertendas sua cogitata, consilia, hortatus, suasiones direxit.

Optimum hunc Virum, Optimumque Civem, qui mercedem virtutis aliam praeter illam, quam sibi ipsa parat, haud spectaverat, visum est Numini, jam his in terris exquisitissimarum vitae jucunditatum copia tanta augere, ut, quae sparsa efficiunt beatos, col-

lecta teneret. Innumeris Regni curis absque remissione intento nil adhuc detraxerat aetas in vesperam inclinans; quivis annus mentis vires pulchrae maturitatis novo incremento adauxerat. Ea virtutis felicitas, ut nemini fere invisita, ut omnibus gratiosa exstaret; nemini gratiosior, quam **PRINCIPI**, qui **BERNSTORFFIUM** primarium curarum socium sibi ascendendo, *hunc* sibi diligendo amicum, in quo ejus fiducia et caritas tuto conquiescere possent, novo atque exoptatissimo exemplo veritatem illam communivit, quamvis excellentem naturam ad sui similitudinem rapi. —

Aderat de communi salute egregie promerendi tanta opportunitas, quantum optimae in rempublicam voluntati sors raro providet. FRIDERICI animus, uni veritati apertus, recti bonique, si quis alius, tenax, idemque utilitatis publicae aestimator sapiens, procerum regni studia, civium cordatissimorum operae eodem, quo ipse, tendebant. Commune consilium, communis labor, communis fructus laboris. Hinc, quocunque oculos converteret, res nostras laetius increscere vidit, dum aliorum in proclive labuntur, nec externis magis hostibus, quam malis intestinis vex-

antur. Vidit suis conatibus aequè
successum, ac consiliis integritatem
fidemque constitisse. Navim sibi cre-
ditam, cui turbines, saxa, syrtes mi-
nitabantur, prospero, quem Deus de-
derat, cursu peracto in portum dela-
tam vidit tuta statione teneri. Qui
nil ad ostentationem, omnia ad con-
scientiam retulerat, et in hac maluerat,
quam in fama, recte factorum fructum
deponere, vidit gloriam ad se sponte
venire, et modestam virtutem sequi
ut umbram. Regiminis Danici justì,
aequi, humani laudibus plausuque
quoties Europa resonuit! Hoc, quod
in BERNSTORFFIO venerabamur,

rerum nostrarum praesidium ac decus
quoties nobis inviderunt gentes super-
bae! quoties et ipsi terrarum orbis
arbitri, urgente consilii inopia aut
volubilitate fortunae, hoc petierunt
illustre sapientiae et probitatis tribu-
nal! — Vidit, quo quidem meritorum
praemio optare et voto fingere sua-
vius haud poterat is, qui studio et
affectu Danus erat, vidit cives in amo-
rem sui, quantus esse potest, maxi-
mum effusos, et communis in ipso
colendo pietatis documenta collegit,
non famae non consuetudini, sed ex
venerabundis et gratis praecordiis data.
Intra privatos parietes vidit se gene-

rosa et florente sobole cinctum, quae sollertis educationis curam sedulo, paternis votis respondendi, studio speque eximia remunerabat. Vidit, id quod ultimum fuit vitae oblectamentum, vidit filiam, pectoris sui delicias, felicissimo Hymenaeo jungi ei Viro, quocum perfecta voluntatum consensio virtutumque similitudo ipsum intime devinxerat, quem filii instar a se diligere, quoties amicis cum gaudio, quod vultu et oculis prodebatur, fassus est! Sed idem ille dies, qui inter tot laetos ipsi laetissimus illuxerat, habuit mortis lento at certo pede appropinquantis triste praesagium. —

Refugit acerba retractare animus ; re-
 fugit ab horae illius recordatione, qua,
 fugientem videns vitam, se ad supre-
 mum certamen accingit, victoque cir-
 cumstantium luctu, ore placidus, voce
 firmus, mandata, monita, exempla
 dispensat ; qua, quum jam lingua
 haeret, ad Principem, ferali lecto ad-
 stantem, dextra porrecta ultima est
 tessera atque interpretis animi, in quo
 Regiae domus et populi amor ultimus
 emoriatur. — Ex conspectu nostro
 discessit, sed in nostris pectoribus
 vivet ; vivet in memoria ; in ore ho-
 minum, in fama rerum, in aeternitate
 temporum vivet. Ex domo ac gente

sua excessit; sed in filio *Christiano* et in *Cajo* genero vivet! succedent in laudes, qui dudum in virtutes succedere ardent. Excessit et Regis senatu; sed vivet in eo atque vigebit exemplum reipublicae cum sapientia et dignitate regendae, tutandae libertatis civilis et religiosae exemplum, exemplum fovendae omnis liberalis doctrinae: ingens illud prudentiae, fidei, humanitatis exemplum in hoc augustissimo consessu vivet atque vigebit perenne. Excessit e terris; sed vivit sublimis! virtutis suam in his angustiis maturitatem

assequutae exercendae, illustrandae,
consummandae nactus theatrum, ultra
quam terrena imbecillitas capit, splen-
didum! vastum! aeternum!

Have sancta Anima!

VIII.

HOVEDTRÆKKENE

I

GREV A. P. BERNSTORFFS

K A R A K T E R

OG HANS

FORTJENESTER

AF

VIDENSKABERNE OG SÆDERNES

CULTUR I DE DANSKE STATER.

S

VIII.

HÖVEDTÆRKNING

af Grev A. F. BERNSTORFFS

K A R A K T E R

OG HANS

FORTJÆNSTER

VIDENSKABERNE OG SÆDERNE

I CULTUR I DE DANSKE STATER.

Bernstorffs moralske Anlæg vare i enhver Henseende fortreffelige. Hans rene og stedse ufordærvede Hjerte kunde kun elske det Gode og Ædle; hans oplyste Forstand kunde ej lettelig ledes paa Afveje. Derfor lod hans Politik sig fuldkommen forene med Moralloven, hvilket ellers saa sjelden er Tilfældet, og aldrig veg han af fra den Grundsætning, at den strængeste Redelighed burde under alle Omstændigheder være Statens som hver enkelt

Mands Politik. — Religionen var ham hellig. Han var i sin Ungdom bleven dannet af Jerusalem, havde tidlig lært at kjende den i al sin Elskværdighed; og jo vigtigere den var ham, desto mere maatte han, ifølge sin varme Karakter, søge sin Sjæls store Egenskaber, søge at trænge alt dybere og dybere ind i dens Aand. Meget havde han læst og gjenomtænkt af det som er skreven om den: selv den nyeste theologiske Literatur var ham ikke fremmed, og ihvorvel han fandt, at adskillige af dens Resultater ikke lode sig forene med hans Overbevisning, tænkte han dog alt for billig

til at fordømme det som han troede han burde forkaste. Hans Religions-system var i Grunden det orthodoxe, i det ringeste var han sig selv neppe nogen Afvigelse i nogen vigtig Punkt bevidst. Alligevel var det dog ikke fri for Indblanding af mystiske Forestillinger, og han forstod med saa stor Skarpsindighed at forene begge Dele, at det i hans Forstand udgjorde et meget consequent Heelt. Allerede fra sine første Ungdomsaar havde han havt Anlæg til en fin Mysticismus; hans meget levende Indbildningskraft og hans varme Hjerte havde udviklet dette Anlæg, og Forbindelser, som

evig bleve ham dyrebare, havde ved-
 ligeholdt det. H Denne Hang i hans
 Sjel, hvori han i tunge Lidelser fandt
 den beste Beroligelse, havde ingen
 Indflydelse i hans Dom om Religions-
 lærere. g Hvor han fandt varm Iver
 for Religion og Dyd og Forsigtighed i
 vanskelige Materiers Foredrag, der
 nægtede han ikke den Mand sin Høj-
 agtelse eller Venskab, hvis friere Me-
 ninger ikke vare ham ubekjendte, og
 den academiske Lærer tilstod han
 uden Betænkelighed Friheder, som
 han vilde have troet han burde vægre
 Præsten.

Som en Følge af hans Religiøsitet, yndede han meget den lærde Theologie. Han talte gjerne, og ofte med god Indsigt, om hvad der slog derind, og selv de vigtigste Resultater af de Discipliner, som han ej havde havt Lejlighed til at sysselsætte sig med, vare ham ikke fremmede. Kirkehistorien havde altid været en af hans Yndlingsvidenskaber; han havde studeret mange af de gamle Kirkefædre; ikke sjelden vare hans Bemærkninger ny, men i al Fald maatte den Synspunkt, hvorfra en saadan Mand ansaae vigtige Begivenheder i Kirkehistorien, være interessant i høje Maade. — Ogsaa i

andre Videnskaber var han som hjemme. I Historien, især den nyere, forstaaer det sig af sig selv. I hans senere Alder, især efterat han var bleven Præses i det kjøbenhavnske Videnskabersselskab, bleve Naturhistorie og Chemie ham ogsaa vigtige. Han kjendte de nyeste Opdagelser i disse Videnskaber, talte med megen Deltagelse om dem, brugde dem til Bestyrkelse for adskillige af sine Yndlingsmeninger, og tog her som allevegne Anledning til at öve sin Skarpsindighed. — Ogsaa medicinske Skrifter læste han gjerne. — Kun den kritiske Philosophie syntes han

ikke at befatte sig med; dog kjendte han dens Hovedsætninger, og bar Højagtelse saa vel for dens Stifter som for dens vigtigste Dyrkere. Men ved den Gang hans Aand havde taget, og da den havde naaet sin fuldkomne Modenhed for denne Philosophie blev bekjendt, var det naturligt, at han ikke saa let kunde finde Smag i den eller være meget for at følge dens Undersøgelser, hvilket hans mange Forretninger desuden aldrig vilde have tilladt. Overhovedet er det ubegribeligt, hvorledes han ved den Mængde af Arbejder i alle Statsstyrelsens Dele, især i Departementet for de

udenlandske Affairer , hvor han næsten gjorde alting selv , kunde endda faae saa megen Tid til at læse. Vist nok kjendte han en Del blot af Journaler og Recensioner eller af Samtaler med Lærde ; men han læste dog ogsaa virkelig mange Böger , sædvanlig imedens han blev klædt paa eller efterat han havde spist , og den beundringsværdige Hurtighed , hvormed han læste de mest kundskabsrige Skrifter , og den umaadelig stærke Hukommelse selv i hvad der angik de allermindste Omstændigheder , maatte erstatte hvad der skortede ham i Tid. — Det maatte naturligvis være højst behage-

ligt og lærerigt for Lærde at høre ham tale. Samtaler med dem, saavel som med Kunstnere, hvis Værd han fuldkommen paaskjønnede, var hans behageligste Tidsfordriv. Han taalte gjerne forskjellige Meninger og Modsigelse; men naar han engang havde en Mening, var det ikke let at faae ham til at forandre den.

Hans Omgang var blid, venskelig, og bar Præg af hjertelig Hengivenhed. Sjelden bedömte han Nogen urigtigen, og sjelden blev ogsaa den Redelighed hvormed han udlod sig, misbrugt af Nogen. Visse Dage om Ugen kunde Alle og Enhver faae ham

itale. Han hørte paa selv den allerubetydeligste Sag med den største Taalmodighed. Ingen gik misfornøjet fra ham, selv om det han havde søgt om, var bleven ham afslaaet. Han var blid mod Alle, viste den Lærde og Embedsmanden særdeles Agtelse, og den Mand var lykkelig, der stod i nærmere Forbindelse med ham, og i tvilsomme Embedsanliggender kunde indhente hans Raad. Ogsaa i denne Henseende var han Dannemarks Orakel; Udfaldet viste altid, at hans Raad vare f lgev rdige, og for hver den som henvendte sig til ham, var hans urokkelige Redelighed sikker Borgen

for, at han ingen andre Bevægegrunde kjendte end det almene Bedste.

Det kunde ikke slaa fejl, at jo en Mand, der med saa skarpt et Öje overskuede Nationens Interesse, og med saa sikker Haand styrede alt til det Heles Vel, ogsaa især vilde drage Om-
sorg for moralsk og videnskabelig Cul-
turs Fremme. Jo mere hans Sjæl var
bleven forædlet ved Sædelighed, og
Videnskabelighed, des mere maatte
han bestræbe sig for, at gjøre Viden-
skabers og Culturs Indflydelse almin-
delig gjældende, og Efterverden vil
bekræfte det ærefulde Vidnesbyrd,
som hans Medlevende i denne Hen-

seende ere ham skyldige. Hersker der i nogen Regjering i Europa en liberal Aand som ikke skyer Lyset, men søger at udbrede Oplysning allevegne, og gaaer sin Vej ligefrem, uden at lade sig standse af den Gjæring, som i de første Öjeblikke er en nödvendig Fölge naar ny politiske og religiöse Ideer komme i Omlob, — da finder det visselig Sted i det danske Ministerium. Besjælet af denne Aand fremmede og befordrede Bernstorff Trykkefriheden, som er et Særsyn i en uindskrænket monarkisk Stat; og hvor nær han end tog sig dens hyppige skammelige Misbrug, dem han

alvorlig grandskede efter at udfinde Middel til at forebygge, saa fast var han dog i sit Hjerte overbevist om dens Nytte, og saa urokkelig var han i at gjøre Forskjel paa dens rette og dens vrangte Brug. Det er et af de store Problemer, plejede han at sige, hvorledes man skal kunne hæve Misbrugen uden at gjøre Sagen selv Skade. De personlige Angreb, dem han ligesaa lidet som andre ædle Mænd gik fri for, vare alt for foragtelige til at de kunde røre ham; men den Tone, han saae der tog overhaand, unge Forfatteres uanstændige Skriverie, den Haan, hvormed man insulterede Reli-

gion og Statsforfatning, maatte gaae ham meget des mere til Hjerte, jo mere han havde bidraget til at forskaffe Nationen denne kostbare Gave fra Regjeringen. De som har kjendt ham nøje, veed, hvor meget han led derved, og hvilken Alvor der beme- strede sig hans Sjæl, naar han hen- vendte sin Opmærksomhed paa Føl- gerne af den mere og mere tiltagende Pressefrækhed.

Ogsaa hans Deltagelse i Regjerin- gens Foranstaltninger til Bondens Bed- ste fortjener at mindes med vedbørlig Erkjendtlighed, naar man taler om hans Indflydelse paa Nationens Cultur.

Er den talrigeste Folkeclasse først sikker paa Frihed og Ejendom — hvilket et Skridt er da ikke gjort til dens Forædlelse! Uallerhelst i Forbindelse med alle de, til Landsbyungdommens bedre Undervisning skete Foranstaltninger, som hans Venner, Greverne Schimmelman og Reventlow, ogsaa med saa megen Varme og Nidkærhed tog sig af. Overhovedet naar man betænker den Endrægtighed, som i Henseende til Affairerne hersker i det danske Ministerium, skjønnes det Umuligheden ligesom og Ubilligheden af, at tillægge Een allene og udelukkendeyis det som de Alle har havt Del

i. Men intet Godt skete uden Bernstorff. — Ikke mindre vigtige vare de højere Læreanstalter i hans Öjne, og tog han end ikke umiddelbar Del i den til sammes bedre Indretning nedsatte Commissions Forhandlinger; saa blev dog ingen Beslutning af Betydenhed taget uden hans Samtykke. Saa fortrolig som han var med Videnskaberne, kunde han ikke andet end sætte Pris paa dem i deres fulde Omfang. Derfor laae Kjöbenhavns Universitets Vel ham ogsaa meget paa Hjertet, og det var langt fra at han skulde have søgt at hæve det kjelske Universitet, hvis Curator han var, paa det kjöben-

havnskes Bekostning. Hvor han fandt en ung Mand af Talenter og Kundskaber, opmuntrede han ham, bidrog hvad han kunde til hans Forfremmelse, og var overhovedet i Henseende til forekommende Godhed imod Lærde et Mynster, som der hidtildags udenfor Danmark nok ikke gives mange Mage til. Det kjøbenhavnske Videnskabsbersselskabs Möder, dem han som Præsident bivaanede, var ham som en Forfriskelse ovenpaa hans Arbejder; han kom der meget flittig; og omendskjønt saadant et Selskab ikke egentlig virker paa det som kaldes Nationalcultur, saa er det dog, ved den middel-

bare Indflydelse som det kan have, og som det kjøbenhavnske ved de under dets Opsyn udførte geographiske og naturhistoriske Arbejder virkelig har havt, alt for vigtigt, til at Bernstorffs virksomme Deltagelse i sammes Foretagender ikke skulde komme med i Anslag, naare man vil beregne hans Fortjenester af Nationens Cultur.

Som Præses i det tydske Cancellie krævede i begge Hertugdømmene Schlesvig og Holsten især hans Omhu; og der sporede man ogsaa de beste Frugter af hans utrættelige Virksomhed for alment Vel. Hans Fortjenester af det kjelske Universitet ere al-

mindelig bekjendte. Med Cramer, hans fortrolige Ven, begyndte denne Højskole at blomstre paa ny, og der blev, saavidt den indskrænkede Fond vilde tillade, gjort Alt, for at skaffe den Celebritet og Søgning. De ny ved Overretterne og Overconsistorierne anordnede Examina tjente til at anspore de Studerende til Flid, og hindrede de ganske udulige fra at tilsnige sig Embeder. Ved Skoleholderseminariet i Kjel raadedes Bod paa den store Trang til gode Skolelærere; og disses Besolding blev ogsaa forhøjet især i Hertugdømmet Schlesvig, hvor det tyske Cancellie ved et patriotisk

Testamente var sat istand til at kunne anvende en større Summa paa denne Gjenstand. — Ved den af Cramer udarbejdede og uden nogen Vanskelighed indførte ny Psalmebog, som i den religiöse Bernstorffs Öjne var et Anliggende af allerstørste Vigtighed, blev der hensigtsmæssigen sørget saavel for Privatopbyggelse som for at en vigtig Del af den offentlige Gudstjeneste kunde erholde mere Værdighed; og endelig oplevede Bernstorff, efter mange Aars Arbejde, den Glæde, at see Manglerne ved den offentlige Gudstjeneste afhjulpne ved den ny af Hr. Dr. Adler udarbejdede Kirkeagende.

Disse Træk ere hensatte med en snar og flygtig Pensel. De kan blot tjene til at gjøre opmærksom paa en ringe Del af hans udödelige Fortjener. Han virkede allevegne, og mangen Velgjerning vil Efterslægten komme til at nyde godt af, uden at vide, at den har hans Raad at takke derfor. Ofte virkede han ogsaa ved at sætte sig imod en Ting. Pludselige Forandringer var han ingen Ven af, og han dandlede alle voldsomme Forbedringer. Lovmæssige Former kunde Ingen have større Agtelse for end han, og skete det nogensinde, at han dog traadte dem for nær, saa var det fordi han i sit in-

derste Hjerte var overbevist om, at det under slige Omstændigheder var hans Pligt at handle saaledes. Despotismus var han lige saa stor en Hader af som af Anarkie, og aldrig vilde han med et roligt Sind have kundet gaae Döden imöde, hvis han havde kundet befrygte, at hans kjære Danmark skulde være udsat for den enes Svöbe eller den andens Ödelæggelser. Men han sov hen med de gladeste Udsigter i en lykkelig Fremtid, og Danmarks gode Genius vil efter hans Död ikke forlade os. Menneskene dö og forsvinde, men Grundsætningerne ere evige og uforgjængelige.

IX.

SÖRGEVERS

OVER

BERNSTORFF.

X

IX

S O R G E V E R S

OVER

B E R N S T O R F E

X

Hjertet tænker sig forrest Navn
Vidson sørger, Folket græder
Theaterdirecteur Thaarups Cantate
ved hans Savn.
opført paa Academiet, da Pro-
fessor Moldenhawer holdt Pa-
rentationen.

FOR TALEN.

CHOR.

Blide Fred! du mild udbreder
Alle Jordens Saligheder,
Velstand følger dine Fjed,
Sandhed straaler, Mørket svinder,

Du med Rosenkjæder binder

Broderfolk til Enighed.

Ak! hvi mørkner Vemod Glæder?

Hjertet tænker BERNSTORFFS Navn,

Visdom sørger, Folket græder

Ved hans Savn.

Han er ej mer!

Saa klage Danmarks Sletter,

Saa lyder Vemods Røst blandt Norges Fjelde,

Den Ædle, som har været Nordens Fred,

Han er ej mer! —

Klog, men retfærdig,

Urørt af Trædskheds Smiger,

Ved Overvældens Trusel uden Frygt,

Stod han, en trofast Ven

Af Konge, Fædreland, og Mennesket.

Sörg, Konge! du har tabt en Mand!

Sörg, Fædreland! se du har tabt en Ven!

Klag, Menneske! se! hvor den kæmper!

Klag, du har tabt en Broder!

Engles Samfund i det Höje

Jublende modtog sin Ven.

Vemods taarefulde Öje

Seer hans Stöv at smuldre hen.

Lyder, höje Klager! lyder!

O! det er Naturens Röst,

Og den hede Graad, som flyder,

Ak! den giver Tröst.

Hvor saligt er det Liv, til Daad indviet!

Hvor roligt er dets sidste Stund!

See! Döden griber daadfuld Mand

Midt i sin Idræt, nu hans Hjerte brænder
Af hellig Ild for Brødres Gavn.
See! hvor den kjæmper med hans Mand-
doms Kraft!
Hvi straalder fra hans næsten brystne Øje
Den stille Sjælens Fred?
En Himmelstemme hvisker til hans Sjel:
Fryd dig, og haab!
Din korte Prøvetid
Er funden værdig til en evig Løn!
Den Idræts Plante, du knap spire saae,
Skal blomstre, bære Frugt til Glæde,
Og evig skal du skue det.

CHOR.

Herre! giv os at dö den Retfærdiges
Död,
Og vort Endeligt werde, som hans!

EFTER TALEN.

Haab! din Himmelstemme lyder,
Smerten dulmer ved din Röst,
Dine glade Straaler bryder
Mulmet i det bange Bryst.
Mildt du letter Slavens Kjæde,
Venlig tørrer Armod's Graad;
Du forjætter evig Glæde
For hver ædel Id og Daad.

O Visdoms Yngling! brænder ej dit Hjerte
Ved BERNSTORFFS Grav?
O! følg hans Liv, og haab hans Död!
Er det ej Held,
Med mandig Ro at höre Dödens Röst,
Og frejdigt følge den med Himlens Haab?
Er det ej stort,
At være Jordens Savn,
Og blot at have vakt erkjendtlig Taare?

Men Dyden ene giver dette Held.

Thi var din Idræt ej at fremme Gavn,
Kun Higen efter tom udvortes Hæder,
Da vige Tröst og Haab langt fra din Sjæl
I Lidelser, i Döden.

SLUTNINGS-CHOR.

Straal Visdoms ugrændsede Magt!
Vankundigheds Mörke forsvinde!
Sig Yngling og Manden og Olding for-
binde

At fremme dit Rige i broderlig Pagt!

See Dyden, see fremvirket Gavn!

Foreviger BERNSTORFFS Navn!

Styrk, Haab! styrk den Modiges Fjed!

Naar tornefuld Bane han træder,

Tilsmil ham et Glimt af de ventede

Glæder,

Af Himmelens Fred!

(b)

B e l v i s s e . *

Rød skjulte Solen sig bag mørke Skyer,
dens sidste Smil til Marken ilte hen,
men dybt i Skyens Mulm det sank, — saa flyer
vor Glæde bort, saa gjenme Sorger den, —
saa døer den ædle Mand, sit Folks Velgjører.

„See! Skyen nærmer sig, og Vinden rører
de stolte Eges Top, — en langsom Røst,
som Sukket lyder fra det spændte Bryst,
som Bangheds Hvidslen, man i Skoven hører.

*) Fædrelandets Historie tillægger en dansk Konges Raadgiver dette Navn, — muligt et Hædersnavn — og beskriver ham som en Mand, der forsonede de bitterste Fiender.

Skal Stormens Kraft forjage Skovens Fred,
og ranke Træers Grene sammenknytte?
Skal Lynet fulgt af Tordner fare ned,
og true Førstens Slot og Bondens Hytte?
Nej, det er ej dens Bud — en frugtbar Regn
bli'r Nattens milde Gave til vor Egn,
og Markens Glands skal Dagens Glands
modtage.

Saa giver Dyden Kraft i Sorgens Dage,
saa fremmes mandig Lyst til ædel Daad
i Patriotens Barm, ved Brödres Graad."

Med disse store Tanker, Frodes Kriger,
den unge Harald gjennem Skoven gaer,
mörkt er hans Aasyn, Sorg hans Öje spaaer,
og paa hans aabne Pande Kummer stiger.

Alt træffer Regnen ham. Paa Skovens
Rand
et straaetekt Hus han seer, det overbölges

af mangeaarigt Træ; didiler han
kun for at finde Ly — men stundom dölges
bag Hyttens Væg en vis og ædel Mand.

Den Mand var Hyttens Ejer. Aar og Möje
begyndte nu at blege Regnars Haar;
dog var han stærk endnu, dog var hans Öje
saa mildt og kjækt, som i hans Manddoms
Vaar;
thi rolig var hans Sjel, — den Vise kalder
et Trin i Evigheden, Oldings Alder. —

Han Kæmpen böd velkommen gjæstefro,
og vis ham gjennemskued, — Dydens Adel
han i hans Aasyn fandt, men savned Ro. —

„Du sørger, Kæmper — saa hans Tale
lyder —

en mandig Kummer röver dig din Fred,
selv har jeg ingen Sorg, men gjerne byder

jeg mig at dele den, min Broder led:
Kan du meddele din? — saa fandt mit Hjerte
sin sorgfri Ro, da det blev vant til Smerte.”

„För Solens Straaler bröd den mörke
Sky —
gjensvarer Kæmpen — og blev skjult paa ny,
saa kort er Visdoms Sejr. Din stille Hytte
kan ej mod denne Kummer dig beskytte,
min Sorg er Danmarks Sorg; dets Sorg er din.”

„Min er den — sagde Regnar — men en
Taare
jeg langsomt rulle seer paa Kæmpens Kind, og
saa kan kun Folkets Sorg dit Hjerte saare.”

„Du veed det — svarte hin — den kjække
Mand
kan fælde Taarer for sit Fædreland.
Saa seer du Danskes Sorg, saa vældigt rører

et stedse savnet; Tab, — vor Ven er død,
Belvise, Fredens Styrer, vor Velgjörer.”

Din Sorg er Heltens lig, ved Landets Nød,
naar Fiender tvang det og Tyranner bød, —
gjenmæler Oldingen, — saa kan du klage,
endskjøndt vi leve i Kong Frodes Dage.
Det var Belvisses store, sjeldne Daad,
at sammenholde Fredens svage Traad;
o aldrig briste den! vor ædle Frode
beholde stedse Navn af Fredegode!

Som Dannemand han hylded' Kongepligt,
at gjöre Folket ædelt frit og rigt;
han jævned' Banen, som det nu betræder,
hvorpaa det iler frem til Værd og Hæder.
Gid ej til Ladheds Blund det slumre ind!
O Landsmænd! for den Ros, som Dyd be-
trygger,
I aldrig hylde Letsinds tomme Skygger!
foragter den, thi den er Slavesind.

Fri fare vore Mænd paa fjerne Bølger
 til hine Lande, hvor en blodig Krig
 optaarner Mindehøj af Kæmpers Lig;
 der signes Danmarks Brød, og Guldet følger
 fra Kampens Egne bort til Fredens Land.

Her brage Vaaben ej, og Sverdet blinker
 ej Trudsel mod den trætte Vandringsmand,
 ham byder Skoven Ro, og Agren vinke
 med byrdesvangre Ax til Markens Søn,
 som høster Jordens Skat til Flidens Løn.

Og denne skjønne Morgen, som frem-
 bryder
 paa Danmarks Himmel, ved vor Frodes Dyder,
 er Dannerfolkets Tak og Önsker værd;
 men nys begyndte han sin stolte Færd,
 vedblev den saa? hvis ej for Krigens Fare
 Belvisse havde vidst sit Land at spare,
 hans Aand formaede mer' end Frodes Hær.

„Den Ædles Visdom Tvedragts Lue
dæmper, —
Saa svarte Harald — Fredens önskte Dag,
sit Folk, ved blodig Fare, vundne Slag,
med langsom Möje Hærens Kraft tilkæmper.
Ved mandig Retfærd og en væbnet Arm
Belvissæ kued' stolte Fienders Harm,
hans Lön blev Danmarks Fred og Agt og
Hæder.

Gid denne skjønne Ros og Fredens Glæder
af Frode hævdes maa! — mod Voldsmænds
Færd

vor Arm bevæbnet er med Kraft og Sværd.”

„Saa er du Danmarks Ven, og Hæder
— værd, —
gjenmæler Oldingen — din Tale giver
mig Rø paa ny, gid saadan luttret Iver
for Folkets Held, med Mod og Ærelyst
maa flamme i den danske Ynglings Bryst!

og Fredens larmfri Held ham stedse være
mer' ønskeværd end Vaabens Brag og Ære,
men og med vældig Arm til Fienders Trods
han hævde Retfærd og vor gamle Ros!
Da Frode med sit Folk, i Fredens Glæder,
skal nyde Retfærd's Agt og Visdoms Hæder,
saa skal Belvisses aldrig glemte Raad
velsigne Frodes Folk, hans Id, hans Daad.

* * *

Saa lønner Borgerdyd — men Folket sørger
som ved en Faders Tab, og Bernstorffs Navn
velsignes højt, og Patrioten spørger:
„Hvo kan erstatte vor Velgjörers Savn?“
og — naar han sorgende vort Tab gjenkalder
af ædle Dannemænd — „er da vor Alder
„paa Kjækhed Kraft og Mod, som Frodes, rig,
„og er den danske Mand de Fædre lig?“
O! denne Sorg, som højt for Bernstorff lyder,
og Folkets Taare, som hans Urne pryder,

forkynde Danmarks Trang, med vældig Røft.
Gid nys oplödet Ild i Danskes Bryst
for Borgersind, til Flamme den oplive!
da skal vor Alder mer' end Frodes blive.

Da blomstrer Bernstorffs Minde skjönt hos os,
og trænger ej til Marmors kolde Ros;
Skal end den Ædles Savn vort Hjerte saare,
velsigne vi det Held, hans Visdom gav.
Hvo efterligner ham? — en mandig Taare
vil Patrioten fælde ved hans Grav.

M. H. BORNEMANN.

(c)

Ved Bernstorff's Grav.

Fred med Dit Stöv! Dit Liv var Dydens
Fred,
og Landets Fred Din Daad, o Bernstorff! og
Dit Minde
er evigt, som Din Aand, og vor Erkjend-
lighed,
og skjönt, som Taarerne der paa Din Urne
sinde.

J. ZETLITZ.

(d)

Elegie an Bernstorffs Grabe.

Sahst Du, Dana! ihn herniederschweben
— In der Morgenröthe Lichtgewand? —
Palmen strahlten in des Engels Hand,
Sein Berühren trennt des Geistes Leben
Von der Erdenhülle schwerem Band.

Wem, o Engel! rufet dein Erscheinen?
Sag, wem gilt dein Flug so ernst und hehr? —
Was erblick ich? — Dana's Kinder weinen,
Ach ihr Freund, ihr Vater, ist nicht mehr! —
Lächelnd schlief er ein. Der Engel Frieden
Ruht im würdevollen Angesicht,

Und die Mien', in der er seinen Geist hienieden
Sich verklärt, verlief's ihn sterbend nicht.

Wein' ihn, Dana! denn durch Sturm
und Wogen

Führt er dich mit immer sichrer Hand,
Nie von falscher Lockung angezogen,
Nie von blutger Ehrsucht Glanz betrogen
Wacht' er für dein meerumraushtes Land. —
Vor der Zwietracht mörderischer Stimme,
Vor der Volker Wut, der Fürsten Grimme,
Flüchteten, — das sey dein schönster Ruhm! —
Friedensengel in dies Heiligthum. —

— Friede seiner Asche! Ruhe schwebe
Stillen Flugs um dieses Edeln Grab!
Pflanzt ihm schattige Platanenhaine,
Dafs noch seegend oft im Abendscheine,
Walle sein verklärter Geist herab.

Keines schnöden Frevlers Fuß entweihe
Diese Stäte! Fromme Wehmut streue
Frühlingsblumen über diese Gruft!
Bis am grossen Auferstehungstage
Ihm, den Lohn aus seiner Richterwage
Zu empfangen, der Vergelter ruft.

v. SCHMIDT-PHISELDEK.

(e)
Bernstorffs Tod.

Bernstorff lebte für uns! nur für sich selber
gestorben

Ist der Mann und der Christ, doch verwaiset
sind wir.

Dich erfluchte ein Volk; Gott hielt die rich-
tende Waage:

Unsere Thränen, dein Heil, bebten und
strahlten in ihr.

Ach dein erhabnes Geschick zu steuern im
Sturm und zu ruhen

Nun da der Oelbaum entsproß, war vollendet:
du starbst!

FRIDERIKE BRUN,
geb. MÜNTER.

(f)

Blumen auf Bernstorff's Grab.

Du, der vom Himmel bestimmt, Staatsmännern,
welche dir folgen,

Ein Beispiel seltner Verdienste zu seyn,
Du, dem das dänische Reich Wohlstand und
Ruhe verdanket,

O Bernstorff! — Redliche weinen um
Dich!

Du stirbst, von Freunden beklagt, weil Du

auch Freundschaft zu schätzen
Und Freunde Dir zu erwerben verstandst,

Du stirbst, für Viele zu früh, der Hinter-
lassenen Thränen

Beweisen, o welch' ein Vater Du warst.

Nicht Vater nur blos im Kreis von den Dich
liebenden Kindern,

Nein, aller Redlichen Vater, warst Du,
So nannte Dich oft das Volk in allen däni-
schen Staaten,

Dich, dem es liebte, verehrte, aus Pflicht.

Warst Du nicht, Bernstorff! der Mann, der
noch vor wenigen Jahren,

Dem Bürger und Landmann Frieden erhielt?

Als halb Europa gerüst' zu einem blutigen
Kriege

Dännemark gern mit ins Schlachtfeld
gelockt.

Aber nicht Beifall der Welt, noch weniger
Beifall der Großen

Konnte Dir je den Gedanken entziehen:

Dafs das vollkommenste Glück in einem rei-
nen Gewissen,

Und Glück des Landes in Frieden besteht.

Vergebens war der Versuch von Schmeichlern,
Dich zu belagern,
Vergebens war selbst Pitts drohender Ton.
Stolz auf dein wahres Verdienst, könnt'st Du
die Schmeichler verachten.
Und jeder Drohung begegnen mit Muth.

Der Ruhm, der Beifall der Welt, ist der Ver-
dienste Gefahrte,
Doch leider folgt oft die Eifersucht nach,
Allein auch diese verstand'st Du leicht und
schnell zu besiegen
Durch Güte, wie sie ein Weiser besigt.

Wahrlich, wollt' ich des großen Mannes Ge-
mälde vollenden,
Zu diesem Geschäft' wär' ich zu schwach,
Nur wagt ichs den Umriss von seinen Ver-
diensten zu zeichnen,
Und schon dieses Ziel erreicht ich nicht
ganz.

Bernstorff! Vereviger Mann! wir segnen
Deine Gebeine,
Und ehren Dein patriotisches Herz,
Dich liebe wer Dich gekannt; Dein Beispiel
lehre den Staatsmann,
Damit er lebe und handle wie Du.

Vor Deinem Grabe sitz einst der Dänen
künftge Nachwelt
Fühl und erzähle was Bernstorff einst war,
Erwähne was er gethan, und sage aus seinen
Noten *)
Die schönsten Stellen den Fühlenden vor.

*) Einen Theil der Ministerial-Noten des Verstorbenen, worauf sich der Dichter bezieht, findet man in *Recueil de tous les traités, conventions, memoires, et notes conclus et publiés par la couronne de Danemarc etc.* Berlin, chez Unger 1796.

(g)

Trauerkantate,

zum Andenken des unvergeßlichen BERNSTORFF.

Klaget Ihn! — klaget Ihn!
um Den Thränen fließen,
von Tausenden,
Seines unersetzlichen Werths Kennern.
Klaget Ihn!
dem die Seufzer der Unterdrückten
mit lautem Aechzen folgen.

CHOR.

Hatten je Sterbliche das Recht,
dem Himmel entgegen zu murren,
so wär es jetzt,

A a 2

da der Welt der Freund —
dieser Freund der Menschheit entrissen —
Kan nach Ihm einer das werden?

Klaget Ihn! — klaget Ihn!

um Den Thränen fließen,
von Tausenden,

Seines unersetzlichen Werths Kennern.

Klaget Ihn! — klaget Ihn!

dem die Seufzer der Unterdrückten
mit lautem Aechzen folgen.

CHOR.

Dahin! Dahin! dahin ist nun
der Stolz einer ganzen Nation:

vom Staube bedeckt

ihre schöne Blüthen;

Und Todesfackeln leuchten,

statt ewig erbetenem Leben.

Klaget Ihn!
um Den Thränen fließen,
von Tausenden,
Seines unersetzlichen Werth's Kennern.
Klaget Ihn!
dem die Seufzer der Unterdrückten
mit lautem Aechzen folgen.

CHOR.

Er, der den Welten Gleichgewicht schenkte,
Menschen Weisheit lehrte —
Er hob Seine Blicke zu Völkern —
sie folgten Seinem Wink,
und jeder fühlte sich glücklich!
Und der Tod,
mit furchtbarem Schlag,
nahm den Edlen hinweg!
Klaget Ihn! klaget Ihn!

QUARTETTO.

So trotzte keiner dem Würger: Krieg.
Friede von Seinen Lippen,
fühlten alle, die die Staaten
Seines Monarchen trugen;
und das Glück vieler Menschen
wufste Er zu schaffen.

CHOR.

Sein rascher Schritt
wirkte Seligkeit.
Und der Ewigkeit auf Erden
gab der Liebreiche ein Beyspiel,
das der Nachwelt ehrenvoll
Muster zur Nachbildung gewährt.
Heilig, wird,
ewig unauslöschlich,
von den Guten Sein Name genannt;
schamvoll wird Bosheit,

wenn sie ihr Haupt empor hebe,
auf liebliche Zeiten zurücksehn.

Asche des *Edlen!*

ruhe sanft in deinem Grabe!

Großes!

Dich weinen,

die Du wohlthätig pflegtest;

die Künste

stehen traurig an Deiner Gruft,

und pflanzen Zypressen

um den Hügel,

der Deine Asche deckt.

Wenn einst die Nachwelt,

aus der Mitte ihrer Kinder

einen hervorrufen sollte,

der die Thaten der Vorwelt sänge;

o, so wird er Dich, *Bernstorff!*

aus dem Haufen von Tausenden

suchen, und — singen.
Herzen, die groß und edel,
an der Menschheit Besserung arbeiten,
werden nach Deinem Urbild —
Unerreichbarer! — handeln.
Glänzend wird ihr Lohn seyn.

Wenn dann dem Landmann
die Saaten gelingen;
wenn dann die Kräfte des Bürgers
in Deines Monarchen Gebiete
täglich wachsen;
werden Alle segnend
auf Dich zurück sehn,
und Dir danken.

Er war Schöpfer dieses Glücks!
So rufen alle.
und die Enkel

lallen es denen nach,
die den großen Mann,
des Vaterlandes Segen,
sie kennen lehrten.

Dieses Trübsal ist aufgeführt im N. 1.

SCHLUSSCHOR.
Die Musik vom Kapellmeister Reichard.

Der Text vom D. 1811.

So, uns zwar entrissen,
wird, von jenen hellen Gegenden,
Dein Geist, noch schützend,
herabsehn auf Dännemarks Staaten;
wird seinen Völkern
noch Glück zulächeln,
und der Genius
des Friedens ihm bleiben.

Feyerlich — feyerlich
werden Väter Dein gedenken,
Kinder werden hoch Dich erheben.
Dein Lob wird erschallen

in die Regionen anderer Welten; alle
und Bewohner des Himmels
werden Deine Thaten singen. *)

- *) Diese Trauerkantate ist aufgeführt im Nationaltheater zu Altona, am 16ten Jul. 1797. Die Musik vom Kapellmeister Reichard. Der Text vom Dr. Albrecht.

(h)

Tanker ved vor store Bernstorffs

Död.

Et Regi et Patriae fido quid majus amico?

Quis BERNSTORFF major Regis amicus
erat?

Posthac, quotquot erunt, Proceres pendentur
ad illum;

Quo quis ei propior, plus decus orbis erit.
v. charior is populo.

Ah! Pacis catus ille Stator jam deserit orbem.

Pace beatorum quis numerat lacrimas?

P. TETENS.

(i)

Richelli nomen jactabas, Gallia, quondam,
Quamvis serva tremens, et, Mazarine,
Tuum.

Libera jam, mihi dic, Tibi quae moderamen
Eorum

Emolumenta tulit? Me latet, ipsa scias.
Hoc scio, quod fuerint Tibi tempora turbida
pressae,
Et Tua scera simul sanguinolenta satis.

Non potuere Viri, vel, si mavis, haud voluere
Aurea tunc Eridis mala tenere foris.

Danorum BERNSTORFF, heu! quantum distat
ab illis,

Qui vigil a Patriae finibus arcet eam.

Vertitur externus nocuos dum vomer in enses,
Hos jubet ille sagax cedere vomeribus.

Hinc Europa Viri tollit super aethera famam,
Ulla Cui Regum vix dabit aula parem.

Ast jacet: hinc Danum lachrymae, gemitus-
que, dolorque;

Tutelarís eís Angelus, ohe! jacet.

Illius interea nomen laudesque manebunt,

Et benefacta colet Cimbria grata diu.

Pace suos sulcos ducens, jam civis, arator

Gaudet, dum fructus pacis obique legit.

Certant pastores, per danica prata, canendo

Et gregis, et pacis commoda multa suae.

Tityrus inter eos, recubans, haec otia nobis

Magnus, ait, BERNSTORFF, o! Melibaeae,
dabat.

C. H. BIERING.

(k)

Missus ab aetherea divus Bernstorffius arce
Danorum in placido constitit imperio.
Hic, regni columen, per plurima lustra saluti
Consuluit gentis; propositique tenax
Exemplo docuit populos, quid mascula virtus,
Quid prosit regnis non temerata fides!
Jamque opere exacto superas evadit ad auras,
Quo propiore, Diis additus, adsit ope.
Vos, Dani, memores meritorum multa
supremo,
Quod fuerit vester, thura cremate Jovi.

COOPMANS.

X.

FUNDATSERNE

FOR DE

TIL BERNSTORFFS AMINDELSE

OPRETTEDE

STIFTELSE.

(a)

FUNDATS

for

*Bergens handlende Borgeres Legat
til Bernstorffs Æreminde.*

Da man har bemærket ædle Bevægelser hos Kjöbenhavns Handlende, til den af Rigerne fortjenté Grev Bernstorffs Ære; da disse ere mange og formuende nok til, ikke at behöve Bidrag fra Bergen; da dette desuden vilde tabe sig i deres, og Planen dog

Cc

ikke heller oprindelig var vor egen; men da vi Bergens-Handlende alligevel ikke ville være de sidste eller de ringeste til at aflægge Taknemmeligheds Prøver mod den virkelig store Mand; saa har endeel af denne Byes handlende Borgere til denne Hensigt bestemt et Sammenskud tilsammen tre tusende Rigsdaler.

1794 den 20 Januarii vare undertegnede handlende Borgere i Staden Bergen udi Norge forsamlede, for at bestemme Anvendelsen af et frivilligt Sammenskud til evigvarende Æreminde for Kongens værdige Minister og Handelens Befordrer for disse

Riger, Hans Højgrevelige Excellence
Hr. ANDREAS PETRUS VON BERN-
STORFF, hvor da, i allerunderdanigst
Forventelse af Hans Majestæts aller-
naadigste Bekræftelse, følgende blev
vedtaget.

1.

Da den Lyksalighed, som har fre-
det Handelen og Søfarten for disse
Rigers handlende Undersaatter, næst
Gud og Kongen, bør tilskrives Grev
Bernstorffs vise Ministerial-Bestyrelse,
saa skal til Taknemmeligheds- og evig-
varende Erindrings-Bevis dette Lega-
tum uforandret og til alle Tider kaldes
Bergens handlende Borgeres Legat

til Grev Bernstorff's evigvarende
Æreminde.

2. Legatets Capital, der bestaaer af 3000 Rdlr., skriver tre tusende Rigsdaler dansk Courant, bliver, som andre publicke Stiftelsers Capitaler, lovlighedsat paa første Prioritets Pante-Retlighed udi faste Ejendomme mod aarlig Rente 4 pro Cento, der i 2de Terminer til 11te Juni og 11te December erlægges.

3.

Renterne af denne Capital deles i 3de lige Dele, og tilfalde 3de værdige Mænd af Kjöbmandsstanden, der

ved uheldige Tilfælde maatte være geraadede i trængende Omstændigheder. Dog, at en Mand med uforsørgede Børn foretrækkes en lige trængende Mand der ingen Børn har, eller hvis Børn allerede ere forsørgede.

4.
Sønner, Svogre, eller Descendenter af dem der have ydet til dette Legat, uden Hensigt til hvor meget eller lidet, bør frem for alle andre lige Trængende være fortrinlig berettigede til Gavens Erholdelse.

5.
Ingen uden for Bergens Bye boende eller sig paa Landet ophol-

dende maa nyde af dette Legat, ej heller Nogen der er indlemmet, eller nyder af anden Stiftelse; ligeledes, om Nogen der nyder denne Gave, antages i nogen anden Stiftelse, da ophører Gaven den Dag han nyder af den Stiftelse, hvori han maatte være optagen.

6.

Renterne, delte i trende lige Dele, uddeles til de trende dertil værdige Mænd af Kjöbmandsstanden, hvert Aars 28 Julii, som er Grev Bernstorffs Födselsdag. Efter foregaaende Varsel fra Stadshauptmanden, samles han tilige med Stads capitainerne samme Dag,

hvortil at möde ligeledes af Stads-
hauptmanden tilsiges de trende er-
kjendte værdige Mænd til at erholde
Gaven, hvilken Enhver da overleve-
res med denne Betydning :

„Til evigvarende Erindring af
„Kong Christian den Syvendes
„Minister Grev *Andreas Petrus*
„*von Bernstorff*, ved hvis vise
„Bestyrelse vor Handel og Søfart
„blev fredet, da andre Nationer
„sukkede under Krigens Elendig-
„heder, meddeles Dem denne
„Gave paa denne hans Födels-
„dag.”

Næste Postdag bekjendtgjøres aarlig denne Uddeling i Adresseefterretningerne med de Mænds Navne hosføjet der have modtaget Gaven.

7.

Saasnart denne Capital af 3000 Rdl., der ved Hr. Hofagent og Kjøbmand Herman Diedrich Janson af os er indkasseret, overleveres til nuværende Hr. Stadshauptmand og Hrr. Stads capitainer, hvor denne Capital allene skal være anfortroet, bliver strax samme efter 2den Posts Forskrift lovlig udsat mod sikkert og lovforsvarligt Pant. Og paa det dette kan ske med desto større Sikkerhed, bör saavel

Stadshauptmanden, som samtlige
 Stads capitainer, som denne Capital
 modtage, samt disses Eftermænd i
 Embederne, hver for sig være an-
 svarlige for Capitalen og Renterne, om
 Noget deraf i deres Tid skulde for-
 kommes eller vorde uvis, ifald det
 ikke rescriptmæssig er behandlet; hvil-
 ken Betryggelse enhver Nykommen til
 disse Embeder højagtig seer sig ved
 den Afgaaende forsikkret om.

8.

Den Rede og Rigtighed, som aar-
 lig bør gjøres for dette Legats Capital
 og Renter, aflægges Stadshauptman-
 den og Stads capitainerne for Stiftamt-

manden over Bergens Stift og for ingen Anden, og bør samme Regnskab sluttes og aflægges den 28 Julii, og inden Augusti Maanedes Udgang af Stiftamtmanden være revideret og [decideret; og paa det den sildigste Efterslægt kan erfare Stiftelsens begyndte Indretning, ud af den dertil gjennemdragne og af Stiftamtmanden authoriserede Protokol, hvorudi denne Fundats er indført tilligemed Andet dette Legat vedkommende, saa fortares derudi at anføre Alt Stiftelsen vedkommende, samt de Valgte der nyde Legatets Gave, og naar denne uddeles, ligesom bag i Bogen indføres det aarlig aflagde

Regnskab samt dets Decision. Hvilken Protokol, tilligemed Legatets Obligationer og övrige Brevskaber, leveres i den dertil indrettede Kiste, der stedse forbliver hos Stadshauptmanden og under hans Bevaring.

9.

Derimod skal Stadshauptmanden og Stads capitainerne, der som ærede Medborgere fortjene vor Agtelse og Fortrolighed, allene være berettigede til at vælge dem de efter Borgered og Pligt ansee værdige til at nyde de bestemte Gaver, dog at i den Henseende iagttages, hvad desangaaende i foregaaende 3die 4de og 5te Post alle-

rede er bestemt, samt at Attesten fra dem, som til denne Stiftelse have ydet, fortrinligen maatte komme under Betragtning.

10.

Skulle der i Henseende til Antagelsen af den eller de der erkjendes værdige til Gaven, gives forskjellige Meninger mellem Stadshauptmanden og Stadscapitainerne, der alle have lige Valg-Rettighed og Stemmer, da afgjøres det ved de fleste Stemmer, og hvem disse tilfalde, er den værdigste til Gaven.

11. Naar altsaa ved de fleste Stemmer den Værdigste er bleven tilkjendt Gaven, bliver denne Bestemmelse skriftlig anmeldt for Stiftamtmanden over Bergens Stift til Approbation.

12. Saasnart Nogen ved Döden afgaaer, der nyder af dette Legat, vælges strax en Anden i den Afdödes Sted, der fra dennes Dödsdag af nyder Gaven, som derimod tilfalder den Afdödes Stervbo fra 28 Julii indtil den Afdödes Dödsdag, men som dog ej udbetales forinden den sædvanlige Udbetalingsdag den 28 Julii.

Skulde Nogen der nyder af dette Legat, enten ved Arv eller paa anden Maade nyde saadan Understöttelse, at den ej behövede Legatets Gave til Understöttelse, da bör samme Denne fratages og en mere Trængende meddeles. Ligeledes om Nogen ved liderlig Levnet gör sig dertil uværdig og ej efter Formaninger paafölger Forbedring, da bör Gaven Denne fratages og en Værdigere gives, da ikkun dydige og værdige Trængende bör nyde dette Legats Gave. — Saasnart dette Legats Disposition vorder Stadshauptmanden og Stadscapitainerne overleveret, bestemmes de trende værdige

Mænd der skulle nyde Stiftelsens Gave, der, i hvor lidet end Renterne maatte blive til 11 Junii, efter foreskrevne Maade uddeles førstkommande 28 Julii 1794, og saaledes fremdeles aarlig beregnes til 11 Junii, men ej uddeles forinden 28 Julii.

Bergen den 7 May 1794.

Danchert D. Krohn. Wenche C. sal. Krohns. Lauritz H. Nicolaysen. Hans Krohn. Herman D. Janson. Christian Ameln. Wollett D. Krohn. Christopher Bremer. Jens Braage. Hans Tanck. Jordan. Claus Krohn. Thomas Erichsen. H. L. Möller.

C. Kahrs. Owe Holm. J.H. Hagemann. H. D. Uhlhorn. Hans J. Böye. Gierdt H. Meyer. Martin Holweck. Gerhard J. Cappe & Schnelle. Martin Görbitz. Lyder W. Nicolaysen. Nicolay Nicolaysen. Peter Stamer. L.H. Wensel. Andr. Wesenberg. Clamer Melzer. J. Kiedding. Joh. E. Mowinckel. Andr. Schumann. Claus Swane. Abraham Möller. Hans L. Bredal. Chr. Reichling. Christopher Brockman. Detlef Martens. Hindrich J. Fasmer. Christopher Nagel. Anna M. sal. Pytters. Mens Paa-sche. Friederich L. Konow. Wil-

helm Lexou. Hinrich Maartmann.

Jacob Vofs. Jens Hagelsteen.

Christopher Wiedemann. Gerdt

Hagelsteen. Hillbr. Harmens.

Hans Hansen.

Postdagen efter forestaaende Fundats var underskrevet, blev samme indsendt den hædersfulde Mand, til hvis Ære Legatet blev oprettet, i et Brev af følgende Indhold.

Til Grev Bernstorff.

Vi føle Fredens Velgjerninger og blomstre ved disse. Vi velsigne Kongen, og det Valg han gjør af Ministre, skikkede til at mediere Rigerne dette Gode i vanskeligste Tider. Vi føle dybt Taknemmeligheds Pligt mod

E e

den Minister, som til saa stor en Hensigt, med saa megen Lykke bruges. Vi savne Konsterne, som kunde lære Marmoret at tale herom værdeligen til vor Efterslægt. Vi ville lære levende værdig trængende Skabninger af vor egen Art, til umindelig Tid at velsigne de Tider, da en Bernstorff blomstrede til alle Retskaftnes Glæde og Handelens Flor. Thi skal Deres Højgrevelige Excellences Fødselsdag i Bergen, endog naar De selv ikke lever, erindres paa den Maade, som gunstigt erfares af indlagte Gjenpart. Forsmaa ikke denne Slags Borgerkrone, naadige Herre! Vi forstaa ikke at flette den bedre.

Bergen den 10 May 1794.

Grev Bernstorffs Svar.

Saa levende jeg end, ved at imodtage den mig under 10 May tilhændekomne Skrivelse fra samtlige Fundatores for det i Bergen

nylig oprettede Legat, har følt, at jeg ikkuns ved velment Raad, givne i Følge min beste Overbevisning, har kundet efter Evne og Omstændigheder bidrage til at fremme Hans Majestæts Kongens saavel som Hans Kongel. Höjhed Kronprindsens faderlige Hensigter for et tro og elsket Folk; saa har dog et udmærket Bevis paa saa mange agtværdige Borgeres Tillid til mine Bestræbelser, yttret paa en saa hæderfuld Maade, rört, og gjerne lægger jeg til, ualmindelige glædet mig, og det saa meget mere i Betragtning, saavel af Indretningens Öjemed, som dens Plan og hele Udførsel. De vilde, mine Herrer! herved imodtage Forsikringen om den uindskrænkede Erkjendtlighed, hvoraf jeg i denne Anledning er igjennemtrængt; De vilde være overbeviste om, at den er varig og uforanderlig. Maatte Forsynet, der hidindtil kjendeligen

har vaaget over Tvillingrigerne, vedblive fremdeles at værne om dem, og at styre Alting til Kongens og Landets fælleds Vel og almen Lyksalighed! Det er og skal stedse blive mit Hjertes første og ivrigste Önske.

Kjöbenhavn den 19 Julii 1794.

A. P. v. Bernstorff.

Til

samlige Stiftere af det i Bergen

nylig oprettede Legat.

(b)

FUNDATION

for den

Aar 1795 Julii 28de

*veden Del Indvaanere i Christianssund
oprettede borgerlige Skole:*

DEN BERNSTORFFSKE STIFTELSE.

Ungdommens Dannelse til gode og
dulige Mennesker bør unægtelig være
retvise Forældres, Övrigheders, og i
Almindelighed enhver retskaffen Bor-
gers store og stedse attraaede Öje-
med. Efter Naturens almindelige Love
aflöser den kommende Slægt den af-

gaaende; dens Forfatning og Lykkes Vilkaar beroer altsaa meget paa de gode Indretninger, den finder for sig. Börnene kan ikke altid arve deres Forældres Post eller Næringsvej i Staten; men at faae deres Evner dyrkede, og ved et, tidligen til Retskaffenhed Tænksomhed og Vindskibelighed vant Ungdomslevnet, at berede sig et lykkeligt Liv, er den Arv Börnene kan fordre, og hvorved alle gode Borgere kan sørge for Efterslægten. At Opdragselsvæsenet hos os ikke har været paa den Fod, man billig kunde vente i Forhold til hvad vore Forfædre derpaa have anvendt, og den Næringsdrift,

Guds Velsignelse har forundt Indvaarnerne, har enhver god Borger længe seet med Bekymring. Gjennemtrængt af Følelsen for Guds Ære, Ungdommens og det Almindeliges Bedste, besluttede en Del Borgere alvorlig at antage sig Sagen, og, saavidt muligt, at raade Bod paa denne Mangel.

De iblandt dem, som Gud, i Stedet for Börn, har velsignet med timelig Formue, troede ikke bedre at kunne anvende en Del deraf, end ved at give til dette nyttige Brug, og ved disses Bistand er da Hensigten saavidt opnaaet, at man haaber en Stiftelse,

hvoraf man ogsaa haaber fyldestgjørende Frugter.

At vi paa en Tid, da næsten alle Beboere af denne Verdens Del ere et Rov for Krigens medførende Jammer, i Ro kan nyde Frugter af den uskatterlige Fred, var og er Aarsagen i, at Interessenterne forenedes om at give vor uforlignelige store Statsminister Greve af *Bernstorff*, som næst Gud, den største Aarsag til det meget Gode vi i Fredens Skjød nyde, et svagt Bevis paa den Agtelse og Taknemmelighed, man skylder ham, ved at kalde Indretningen: *Den Bernstorffske Stiftelse*.

Og som i övrigt ethvert Selskab fordrer visse Love, og disse paa det nöjeste maa baade bestemmes og haandhæves, om Hensigten skal opnaaes, saa haver man, med fælleds fri Villie, for denne Indretning fastsat indgaaet og ubrödelig vedtaget følgende Puncter.

I. *Angaaende Directionen.*

§. 1.

Stiftelsen skal alletider være forsynet med 3 Directeurer og 1 Forstander af Hoved-Interesserne, hvilke tilsammen vaage over, at de nu fastsatte Regler, som en Lov, tilligemed al god

Orden, saavel i Henseende til den indvortes som udvortes Forfatning, paa det nöjeste iagttages. Til Directeurer ere for det förste med fælleds Samtykke valgte de Herrer *Jens Kaasböl*, *Isach Moses*, og *Robert Gibroj*, og til Forstander Overvejer *Brodtkorb*.

§. 2.

Directeurerne saavel som Forstanderen vedblive i det mindste 3 Aar; men ellers saalænge de ville, og dertil godvillig ere at formaa. Ved Fratrædelsen, som dog ej maa ske paa engang, foreslaaer enhver i sit Sted en anden, som de har Fortrolighed til,

og med Lyst og Redelighed vil iagttage sine Pligter, og hvorfra Ingen skal kunne undslaa sig, det være Embeds- eller Handelsmand, blandt Interessenterne. Döer eller forflyttes Nogen, uden foregaaende Forslag, vælge de tvende övrige Directeurer den manglende.

§. 3.

Hvad faste eller visse Indkomster Stiftelsen, ved nærværende Directeurers yttrede Omhu og allerede viste Omhyggelighed, maatte tillægges, saavel som de faa uvisse, den for nærværende Tid ved Indsættelsespenge og aarlig Betaling har, sørge disse tillige-

med Forstanderen for, paa den her-
 efter fastsatte Maade rigtig indkommer,
 paa det sparsommeligste anvendes, og
 at Overskudet til Stiftelsens Udvidelse
 og større Nyttes Udbredelse gjøres
 frugtbringende.

§. 4.

Forstanderen holder, efter ind-
 komne Beretninger fra Læreren, en
 ordentlig Protocol og Regnskab over
 Skolens Indtægt og Udgift, som efter
 Aarets Udgang den 28de Januarii
 fremlægges for Directionen til Gjen-
 nemgaaelse Bemangling og Qvittering,
 og som ellers paa de fastsatte Termi-

ner paa Skolen kan forlanges til Efter-
syn af enhver Interessent.

§. 5.

Til Forsamlingssted for Directeu-
terne, Forstander, og Læreren for-
bliver alletider den i 2den Etage ind-
rettede Sahl, hvortil enhver af disse
faaer en Nögel. Udi samme indrettes
et fast Skab, hvorudi alle Papirer, som
Skolen vedkommer, forvares, og hvor-
til Forstanderen, som for Brevska-
berne bliver ansvarlig, allene haver
en Nögel.

II. Angaaende Interessenterne i Almindelighed.

§. 1.

Efterdi denne Indretning, som bekendt, ved faa Enkeltes betydelige Gaver har faaet sin Tilværelse, endskjønt det har staaet Enhver i Byen frit for at yde dertil, er det ogsaa billigt, at disse med noget Fortrin fremfor andre Uvedkommende eller og mindre Contribuerende ansees, følgelig at hver Hoved-Interessant, det er den, der har tegnet sig for og indskudt 50 Rdlr., frit kan lade indsatte deres Börn, og ellers ved forbe-

holdede Samlinger og udfordrende Forandringer skal have Stemme med Directeurerne.

§. 2.

Fremmede derimod, eller de der slet intet Indskud have gjort, kan vel for deres Børn tilstædes Plads i Skolen, naar Husets Lejlighed og Directionen tillade det, men ikke uden at betale i Indtrædelsespenge 20 Rdlr. naar et Drengbarn indsættes, og 10 Rdlr. naar et Pigebarn indsættes.

§. 3.

De mindre contribuerende Interessentere betale ligeledes en propor-

tioneret Indtrædelse saaledes, at den,
der fra først af kun har indskudt

10 Rdlr. betaler - - - 16 Rdlr.

20 — — — — 12 —

30 — — — — 8 —

40 — — — — 4 —

naar et Drengbarn indsættes, og halvt
saa meget naar et Pigebarn indsættes.

Og naar paa denne eller andre Maader
en Interessent har bidraget 50 Rdlr.,
nyder han siden de samme Fortrin,
som en Hoved-Interessent. Directio-

nen forbeholdes for Resten, saasnart
Skolens Fond og Indtægter tillade det,
at foreslaa og istandbringe en passende
Forandring til Lettelse, saavel i Hen-

seende til Indtrædelsen, som den
aarlig herefter fastsatte Betaling.

§. 4.

For et Barn, som paa saadan
Maade er antaget og indkommet, be-
tales ellers aarlig 10 Rdlr. for 2 fra
een Mand 15 Rdlr., for 3 eller flere for
hver 6 Rdlr. uden Hensigt til Kjon,
og hvorfor de nyde Undervisning i
Religion, Historie, Geographie, Reg-
ning, og Skrivning.

§. 5.

Da Læreren er tilstaaet fri Ilde-
brand, besöriges frit til Skolehuset ved
Indsættelsen af ethvert Barn, og siden

aarlig, en Favn godt tørt Birke-Brænde,
 og 2 Pd. støbte Talglys. Bliver dette
 efter Elevernes Antal for det første
 ikke tilstrækkeligt, anskaffer Forstan-
 deren det Manglende for Indretnin-
 gens Regning, ligesom Directionen
 forbeholdes at træffe en antagelig Be-
 stemmelse, naar Antallet med Tiden
 til Overflödighed kunde foröges. De
 som i April-Qvartal indsætte deres
 Börn, fordres ej for nogen af Delene,
 med mindre disse forblive og indtræde
 i næste.

§. 6.

Naar Indtrædelses - Pengene til
 Forstanderen ere betalte, antages Bör-

nene strax til Undervisning af Læreren; men ingenlunde uden mod Forstanderens Qvittering, som forevises Læreren til Antegning tillige med Börnene.

§. 7.

De aarlige Contributioner betales til Forstanderen i 4 Terminer, som ere den 28de Januar, 28de April, 28de Julii, 28de October, og det efter en fra Læreren over de skolesøgende Börn forfattet Beretning og Fortegnelse. Betalingen skeer ellers saa betids, at Forældrene ej udsætte sig for, at deres Börn ved næste Qvartal, naar

foregaaende ej er betalt, uden flere Omstændigheder udvises af Skolen.

§. 8.

Intet Barn modtages uden ved Begyndelsen af de 4 fastsatte Terminer, med mindre Sygdom eller Fraværelse derudi skulde gjøre Hinder, og i saa Fald betales Qvartalet, hvori de indtræde, ligefuldt. Den, hvis Børn for medelst mislig Betaling ere udviste, forpligtes desuden at betale for den Tid de have nydt Undervisning i Skolen.

§. 9.

Endskjönt Skolens Bygning med Inventarium paa en vis Maade kan

ansees som samtlige Interessenteres Ejendom, tillades det dog Ingen i Særdeleshed eller Alle i Almindelighed deraf at gjøre andet Brug end Hensigten med dens Oprettelse har været, hvorimod det er Enhvers Pligt at bidrage til dens Vedligeholdelse og Fremme som Skole.

§. 10.

Saa vel de nærværende som tilkommende Interessenter er det ligesaa forbuden, at inklade Indretningen under anden Bestyrelse end den her, ved 3 Directeurer og en Forstander, fastsatte, og hvorimod enhver Inter-

essent i Særdeleshed forbeholder sig sin Ret. Den Raadgivelse og Understøttelse gode Medborgere vil værdige Indretningen, modtages i övrigt med Taknemmelighed, og Selskabet vil med udmærket Erkjendtlighed og Agtelse alletider forbeholde sig at gjøre en Saa-
dan erindret.

§. 11.

Planen eller Stiftelsen er i det væsentlige ingen Forandring underkastet; de Forbedringer den med Tid og Lejlighed udkræver, foreslaaer og afgjör Directionen offentlig, med $\frac{2}{3}$ af Interessenternes Stemme.

§. 12.
De til Undervisning i Skolen udfordrende Bøger anskaffes af Indretningens Fond, mod at Enhver betaler de, der bruges til hans Børn, efter Regnskab fra Læreren; Penne og Blæk anskaffer ellers Enhver for sine Børn.

III. *Angaaende Læreren.*

§. 1.

Læreren, Seminarist *Jens Christian Purup*, paatager sig, saalænge Elevernes Antal ej overstige 30, ene deres fuldkomne Undervisning i Religion, Historie, Geographie, Regning og

Skrivning, og sørger saavidt muligt for deres moralske Dannelse, og da man holder for, at til denne Harmoniens Følelse og Bekjendtskab er et Befordringsmiddel, vil man i Tiden være betænkt paa, saa meget muligt ved denne Undervisningsanstalt tillige at udbrede musikalsk Sang og Instrumentalmusik, fölgelig af de 30 til Undervisning fastsatte Timer om Ugen at opoffre 4 til Sang og almindelig Undervisning i Musikens Begyndelsesgrunde, mod at Læreren da ogsaa skeer et billigt Tillæg i sin Lön. — De, som have fortrinligt Nemme og kunde være tjente med rigeligere Un-

dervisning, saa og de, der vilde lære
Sprog, handle med Læreren derom.

§. 2.

I sin Vandel udviser Læreren et
Forhold, der passer sig for den Mand,
der skal foregaae Ungdommen med et
godt Exempel.

§. 3.

Naar Sygdom eller andre gyldige
Aarsager ikke hindre, maa Læreren
være tilstede og undervise paa Skolen
6 Timer daglig de 4 Dage om Ugen (men
Onsdag og Löverdag ikkun 3 Timer
Formiddag) om Sommeren fra 8 til 11
Slet Formiddag, og 2 til 5 Eftermiddag

om Vinteren derimod fra 9 til 12 Slet Formiddag; og i disse Timer Børnene ere under Lærerens Opsyn, bör han tillige have nøje Agt med deres moralske Forhold, samt erkyndige sig, om de ordentlig og sømmelig søge fra og til Skolen.

§. 4.

Læreren foreslaaer Directionen, hvilke Böger han i hver Del af sine Undervisninger agter at bruge, som af dem approberes, og forventes, at han vil finde den Methode, som efter Børnernes forskjellige Evner er den tjenligste. Da han i övrigt ej staaer under Andre end Directeurerne og Forstanderen.

§. 5.

Læreren vil inddele sine Elever i Klasser, efter den Fremgang, de have gjort eller i Fremtiden vil gjøre i Undervisningens Dele. Han vil ogsaa indrette et Schema eller en Tabel over de 30 Undervisnings-Timer, som viser hvorledes hver Time i hver Klasse anvendes og i hvor mange Timer ugentlig hver Videnskab bliver foretagen.

§. 6.

Dette Schema, hvorefter Undervisningsstykkerne i Klasser ere til visse Timer inddelte, maa fölgelig altid hænge skrevet og opslaaet paa en

Tavle paa Væggen, saa at Eleverne i hvilken Klasse de ere, kan vide, hvad de i enhver Time have at forrette, og at Directeurerne eller hvo af dem, der har Inspection med Skolen, naar de besøge den, kan see, hvad det er, der efter Dagens Orden forhandles.

§. 7.

Da Börnenes Nytte af Skolegangen uundværligen udkræver, at Forældrene tillige med Læreren vaage over deres gode Opførsel i Skolen, saa gives hver Eleve en liden Bog med rene Blade, hvorudi Læreren hver Löverdag skriver Elevernes Charac-

ter, som de i Skolen samme Uge har fortjent, med Underretning, om Noget er fejlet eller begaaet, der kan være Forældrenes Mellekomst værdig, og især om Eleverne nogen Dag har været fraværende.

§. 8.

Straffene i Skolen vil Læreren saavidt muligt see til at de allene blive følelige for Æren. Naar Irettesættelser og mindelige Forestillinger ikke udrette hvad de skulle, bruges Ydmygelse, ved at flytte en Saadan under den, han för sad ovenfor o. s. v., hvilket Alt til Efterretning for Forældrene maa findes i Conduite-Bogen.

§. 9. Læreren holder for sig selv en Protocol, hvori alle Elevernes Navne, med Datum naar de ere indkomne, deres Forhold og Forsømmelse antegnes.

§. 10.

Læreren aflægger hvert Aar i Directionens, Forstanderens, og Interessenternes Nærværelse hvem af dem der vil møde, 4 Gange offentlig Regnskab for Börnenes Freimgang. Disse Tider ere de förbenævnte 4 Terminer.

§. 11.

For Undervisningen nyder Læreren, foruden fri Værelser og Ilde-

brand, den Summa 200 Rdlr. siger tohundrede Rigsdaler aarlig, som kvartaliter imod Qvittering betales af Forstanderen. Ligesom Directeurerne med Forstanderen efter Lofte forbeholde sig, naar de maatte finde sig med hans Forhold fornøjede, at bidrage til, at han i denne Tjeneste ogsaa med forbedret Vilkaar skal blive fornøjet.

§. 12.

Uden at Læreren enten bevislig forsømmer sine Pligter eller i sit Forhold viser sig uværdig til Lære-Embedet, kan Directionen ikke entledige

ham fra denne Tjeneste og endda ej uden 6 Maaneders Opsigelse.

§. 13.

Lige Opsigelse forpligtes ogsaa Læreren at give Directionen, om han ved Forflyttelse kunde see sine Vilkaar forbedrede.

IV. Angaaende Börnene og deres Forældre.

§. 1.

Inden noget Barn antages til Undervisning i Skolen, maa det hjemmefra være kommet saavidt, at det læser i en dansk Bog, eller i det mindste staver godt.

§. 2.

Naar Börnene möde i Skolen maa de være ordentligen paaklædte, vadskede og kæmmede, samt udholde den fastsatte Tid i Skolen med Opmærksomhed og Flid, saavelsom med tilbørlig Frygt og Ærbødighed adlyde Læreren i hvad han til deres Bedste maatte befale og foresætte.

§. 3.

Intet Barn, der er befængt med Udslæt eller anden smitsom Syge, der kunde være skadelig for det hele Selskab, tilstedes Plads i Skolen, för det igjen bevislig er befriet.

§. 4.

Ethvert Barn, der uagtet al Advarsel Tugt og Rettelse, ej vil lade af at vise aabenbar Vanartighed Dovenskab og slette Sæder, udvises, efter Indberetning til Directionen og dens Undersøgelse, uden Persons Anseelse af Skolen.

§. 5.

Naar Börnene forsømme Skolen falder Ansvaret paa Forældrene selv.

§. 6.

Et Barn, som et helt Qvartal har forsømt Skolegangen, ansees udelukt,

naar Forældrene ej imidlertid har anmeldt Aarsagen for Læreren, og følgende dets Plads ledig for et andet.

§. 7.

Naar Forældrene agte at entledige deres Børn fra Undervisningen i Skolen, maa de for Læreren skriftlig anmelde dem først i samme Qvartal de agte at udtage dem, eller de ligefuldt betale for næste Qvartal, udi hvilket intet andet Barn, over denne Forsømmelse, kan indkomme i Stedet.

Vi anbefale i övrigt Stiftelsen den alvise og gode Guds Beskyttelse, i det visse Haab, at han, der fremmer alt

Godt; ikke vil lade den mangle sin rige
Velsignelse for dette Steds nærvæ-
rende og tilkommende Indvaanere.

Til ydermere Bekræftelse, at alt
Foranstaaende saaledes er bifaldet, og
ubrødelig skal holdes, haver enhver
Vedkommende især denne Foundation
paa behørigt stemplet Papir egenhæn-
dig underskrevet.

Christianssund, den 26 September
1795.

Iens Kaasböl. Isaac Moses.

Robr. Gilroy. H. Brodthorb.

Anna Brun sal. Kaasböl.

Nicolaj Henrich Knutzon.

*I. Lund. Hans P. Kaasböl.
Walther Miln. D. B. Neu-
mann. F. O. Flohr. Ivar
Ruberg. Möinichen. I. A.
Luytkis. Frid. Lud. Wal-
ther. S. Hofmann. Christ.
Frid. Wasmuth. M. Helsing.
Hendrich M. Kaasböl. Vil-
liam Dahl. S. A. Thue. Knud
Danholm. C. Rofs.*

(c)

FUNDATS

for

den aalborgske Stiftelse

BERNSTORFFS MINDE

kaldet.

Niels Syndergaard, Over-Kjøbmand
udi Aalborg, *Michel Jeeg* og *Lauritz
Kiellerup*, Bisiddere ved Kjøbmands-
Lauget sammesteds, gjöre hermed
vitterligt: At samtlige her i Byen væ-
rende Kjøb- og Handelsmænd, besjæ-
lede af den mest udmærkede Højag-
telse for vor afdöde og uforglemme-

lige Statsminister Hr. Greve Andreas Peter Bernstorff, have besluttet og vedtaget at forevige denne af Fædrenelandet saa fortjente Mands Navn ved et udödeligt Æreminde, og i saadan Hensigt forsamlede sig paa Kjöbmændenes Compagnie-Hus den 13de Julii 1797, som var denne ædle Mands Begravelses-Dag, og der sammenskjöd en frivillig Gave af 1000 Rdlr. skriver et Tusinde Rigsdaler dansk Courant, som skal bære Navn af BERNSTORFFS MINDE VED ERKJENDTLIGE KJÖBMÆND I AALBORG DEN 13de JULII 1797, over hvilken Capital de have overdraget os Undertegnede at forfatte

følgende Fundats, paa vor allernaadigste Konges forventende Confirmation.

At Capitalen 1000 Rdlr. Courant stedse skal staae under Over-Kjøbmandens og hans Bisiddere her i Byen, deres Bestyrelse, og de være forpligtede til at udsætte samme paa Rente mod første Prioritet og Pante-Rettighed i Gaarde eller Jord-Ejendomme og lovlige Rente, saaledes, at den nu værende Over-Kjøbmand med Bisiddere og de Efterkommende saa længe Verden staaer, Een for alle og alle for Een, blive ansvarlige for, Capitalen af egen

Kasse at udrede om den nogensinde skulle blive usikker, til hvilken Ende det paalægges Over-Kjøbmanden, aarlig hver 13 Julii paa Compagnie-Huset her i Byen, for saa mange af Kjøbmandene, som der efter Indkaldelse vil tage möde, at forevise den ihænde havende Sikkerhed for Capital og Renter, uden nogen Betaling for derved havende Ulejlighed.

2. Den aarlige Rente af Capitalen skal ligeledes i bemeldte Forsamling hvert Aars 13 Julii til de Fattige af Kjøbmands-Standen her i Byen, som

dertil af Over-Kjöbmanden og Bisidderne ansees trængende, uddeles; disse nyde ej højere end 10 Rigsdaler hver aarlig for det første, med mindre at Capitalen ved Tilfælde af Fleres Goddædighed skulde blive forøget, da kan Pensionen enten forhøjes eller og Flere kan indskrives til at nyde Godt deraf. Pensionisternes Indskrivelse og Bestemmelse hvad enhver af samme skal nyde af disse Renter, overlades til Over-Kjöbmanden og Bisidderne nuværende og efterkommende i deres Samvittighed og beste Eragtning, i Forhold til Pensionisternes Trang, og bør de, som ere ved en ublid Skjæbne

i Fattigdom geraadede Kjøbmænd i Lauget, deres Enker og Børn, naar de ellers leve sædelig og anstændig, fortrinalig komme i Betragtning; men udenfor Kjøbmandsstanden maa ingen Pensionister antages.

3.

Skulle det nogentid indtræffe, (som vi hjertelig ønske) at saa mange Pensionister af Kjøbmandsstanden her i Byen ej maatte være til, som behövede denne Understöttelse, saa skal den överskydende Del af Renter tillægges Capitalen, og naar disse överskydende Renter belöbe sig til 100 Rdl.

besörges de ligesom Capitalen sikker udsatte og gjöres frugtbringende; det samme skal ogsaa gjelde om hele Renten af den legerede Capital, ifald aldeles ingen competent Fattig i et eller andet Tidsrum befindes.

4.

Til Vished om Capitalens fastsatte Administration og dens mulige Tilvæxt samt de aarlige Renters Uddeling skal bekostes af Over-Kjöbmanden en numereret igjennemdraget og af bemeldte Overkjöbmand og Bisiddere forsegleet Protocol, hvorudi Enhvers frivillige Sammenskud til denne Stiftelse,

dernæst denne Fundats, samt den forventende Kongelige allernaadigste Confirmation, og endelig de aarlige Regnskaber for Capital og Renter, skal indføres, ligesom og Protocollen aarlig ved Rentens Uddeling den 13 Julii være tilstede paa Compagniehuset, og Regnskabet med Rentens Distribution attesteres af alle nærværende Kjøbmænd af Lauget, som efter Indkaldelse tage Möde.

5.

Skulle det nogentid hænde, (som man formoder) at En eller Anden, af hvad Stand det maatte være, til denne

gode Stiftelse fandt for godt at give en Capital, stor eller liden, da skal sammes Bestyrelse i alle Dele være og blive som med forbenævnte 1000 Rdl. uden nogen Forandring, samt Giverens Navn og Capitalen ligesaa i bemeldte Protocol indføres ved Aar og Datum.

6.

Er vi allerunderdanigst bedende, at Capitalen for Quartprocenten til Hans Majestæts Casse maa vorde befriet, at den Fattige kan nyde den fulde Rente.

7.

Da Capitalen er et frivilligt Sammenskud, og man ved denne Fundats tilstrækkeligen har betrygget samme saavel som dens Renters Anvendelse, saa skal ingen anden end Kjøbmændene her i Byen, saaledes som herudi foranmeldt og skrevet er, have Bestyrelse og Opsigt dermed, altsaa hverken de publicke Penges Inspecteurer, Directeurer, Stifts-Revisorer, eller nogen Anden, enten nu eller i Fremtiden have noget dermed i mindste Maader at gjøre.

At denne Fundats er overensstemmende med Contribuenternes Villie, dette bevidne vi herved med vore Hænders Underskrift og Laugets Segl.

Aalborg den 30 September 1797.

N. Syndergaard. M. Jeeg.

Lauritz Kiellerup.

(L.S.)

Denne Fundats blev under ovennævnte Datum indsendt til Cancelliet, som igjennem Finance-Collegium udvirkede Quartprocent-skattens Eftergivelse, hvorpaa hele Fundatsen under 24 November 1797 i alle sine Ord Clausuler og Puncter blev gratis confirmeret.
